

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku häälekandja

Metropoolia

Nr 47

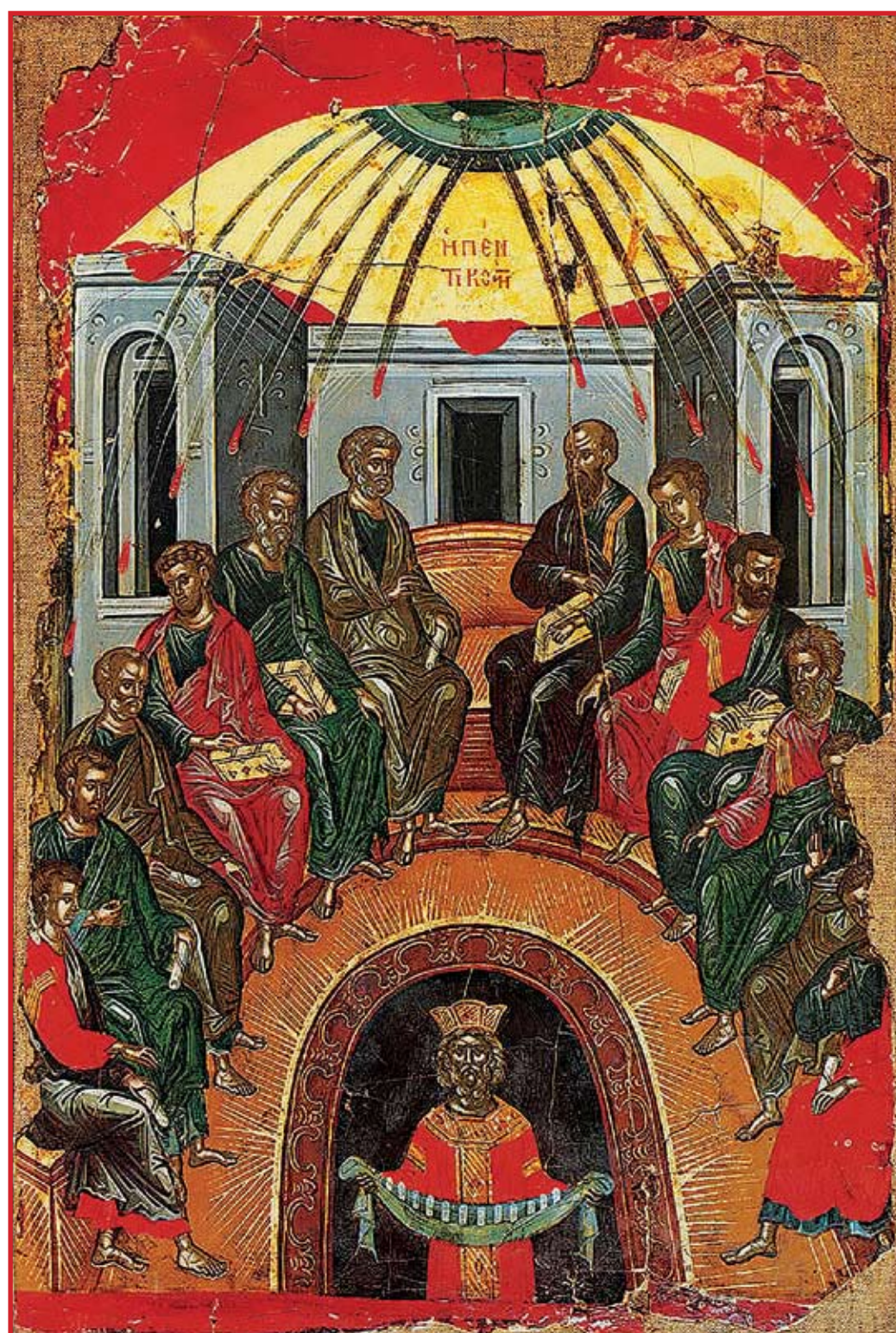
Juuni

2009

Sest sina saad Kristuse
tunnistajaks kõigile inimestele
selles, mida sa oled näinud
ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu,
kuulutame halastust,
ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

Nelipühi. Theophanes Kreeklase maalitud ikoon, 1546, Stavronikita klooster, Athose mägi, Kreeka.

Meie Kirik, armsad vennad ja õed, ei ole hukule määratud laev, sest tema tuulelipp näitab ikka ja alati Vaimu tuule suunda, isegi kui see nii ei tundu; sellepärast, et selle maailma hiiglaslikul tormisel merel on tema purjed ikka ja alati tulvil ja juhitud Püha Vaimu võimsast puhangust, mida me kunagi ei suuda ära väsitada.

Metropoliit Stefanuse nelipühijutlusest (vt lk 2).

Nelipühijutlus ja kõne EAÕK täiskogul. Metropoliit Stefanus. **Lk 2-3** / EAÕK piiskopkondade ajaloost. Preester Andrei Sõtšov. **Lk 3-5** / Välisuudised. Preester Sakarias Leppik. **Lk 6** / Kirikupeade Konstantinoopolis koosteenimise ekslesioloogiline tähendus. Arhimandriit Grigorios. **Lk 6-8** / Talgupäev Kõmsi kirikuaias. Hermi Vain **Lk 9** / Häädemeeste XV vaimulik laulupäev. Tõnis Joarand. **Lk 9** / Põhja-Saaremaa kogudustest. Ülempreester Andreas Pöld. **Lk 9-10** / Nelipühi tähendusest. **Lk 10-11** / **NOORTELEHES** Eesti Õigeusu Noorte Liidu suveplaanid. Arhidiaakon Justinus. **Lk 16**.

Foto: Gennadi Baranov

Sissejuhatus Lelle Püha Kolmainu koguduses

Viimati külastasin ma teie kogudust ajal, mil teie eest hoolitses veel nüüdseks meie hulgast lahkunud isa Vladimir. Sellest on möödunud juba hulk aastaid. Ja täna hommikul, nelipühi laupäeval, mis on pühendatud lahku- nuile, on mul suur rõõm teid taas eest leida, aga ma ei ole unustanud inimest, kes toona teie palveid juhatas ja hinge- de eest hoolt kandis. Praegu puhkab ta meie Taevase Isa rüpes. Kuni viimase hingetõmbeni jäi ta ustavaks Issandale, keda ta ennastalgavalt teenis. Ärgem siis meiegi teda unustagem, eriti täna, kui pühitseme seda jumalikku liturgiat.

Jutlus Lelle Püha Kolmainu koguduses ja Tallinna Püha Siimeoni ja naisproh- vet Hanna piiskoplikus koguduses

Armsad vennad ja õed Kristuses

Nelipühi on Kiriku suurpüha – Ki- riku sündimise päev. Nelipühita ei oleks Kirikut. Ilma Püha Vaimuta ei saaks meie, Jumala rahvas, kogeda Ju- malat, kes annab meile elu Kristuses, et saaksime tulla Isa juurde.

Nelipühi! Püha Vaimu andmise päev. Apostlite tegude raamatus kirjeldatakse seda sündmust väga värvi- kalt. Tugev tuulehoog, kohin, tuli, mis tulekeeltena kohalolijate peale laskub, erikeeltes rääkimine. Usk annab meile kindluse: need, kes usuvad, saavad alati Püha Vaimu. Ristimise päeval anti Ta meist igaühele isiklikult ja Ta antakse meile alati, iga kord, kui me seda palu- me, eriti aga läbi Kiriku sakramentide.

Kuid miks meil on vaja Püha Vaimu? Püha evangelist Johannes vastab selle- le küsimusele oma evangeeliumi vii- eteistkümnendas peatükis (15:26-27).

Kõigepealt räägib ta Pühast Vai- must kui Trööstijast, kelle Kristus saadab ja kes kinnitab nende inimeste usku, kes usuvad Jeesusesse, kellest rää- gib pühakiri. Temalt saame kindla veen- dumuse, et just Jeesus on Jumala Poeg, sündinud Neitsi Maarjast; olles meie päästeks kannatanud ja ristil surnud, toodi Ta puutumatusena tagasi surnuist ja läks Isa ausse. Sellest ajast alates on Issand Jeesus Püha Vaimu kaudu meis

ja meie oleme Temas. Püha Vaim, ütleb Jeesus, on see, kes juhib meid kogu tões- se, sest „tema ei räägi iseenesest, vaid ta räägib, mida kuuleb, ja ta kuulutab teile tulevase asju” (Jh 16:13).

Jeesuse elu – eriti aga Tema surm ja Jülestõusmine – on kogu inimkon- na ajaloo seisukohalt nii võimsad, tä- hendusküllased ja määrava tähtsusega sündmused, et keegi ei suuda seda kõike koheselt vastu võtta ja mõista. Teel Kris- tuse isiku järjest sügavama avastamiseni on meile teejuhiks Püha Vaim. Ja samal ajal, kui Ta juhib meid tõesse, kelleks on Kristus, laseb Ta meil aru saada, kuidas Kristuse õpetus võib meieni jõuda väga konkreetselt, et meid valgustada, kin- nitada ja meis alal hoida lootust. „Püha Vaim,” ütleb püha Gregorius Nüssast, „kannab endas Poja igavest salvimist.” Pavel Jevdokimov lisab, et „Ta laseb meist igaühel ainukordsel, isiklikul vii- sil öitsel puhkeda” Püha Vaimu andide täiuslikkusest. Me oleme „otsekui kok- ku sulanud üheksainsaks Ihuks, Kiri- kuks, kuid jagatud isiksusteks,” ütleb püha Kürillus Aleksandriast.

Aga Ta on ka Parakleet, Lohuta- ja, kelle Jeesus maailma läkitab, et anda maailmale elu ja valgust. Oma kirjas galaatlastele (Ga 5:22-23) märgib püha Paulus, et Vaimu toimimise kõi- ge olulisemad viljad meis on „armastus, rõõm, rahu, pikk meel, lahkus, ustavus,

tasadus, enesevalitsemine”. Kristliku elu tõeline eesmärk seisneb Püha Vaimu saamises. Ainult sel juhul, kui me oleme Püha Vaimu kandjad, saavad meist usu ja armastuse vabas ühenduses preestrid, prohvetid ja kuningad!

Hoiduge siis tusameelest. Meie Ki- rik, armsad vennad ja õed, ei ole hukule määratud laev, sest tema tuu- lelipp näitab ikka ja alati Vaimu tuule suunda, isegi kui see nii ei tundu; selle- pärast, et selle maailma hiiglaslikul tor- misel merel on tema purjed ikka ja alati tulvil ja juhitud Püha Vaimu võimsast puhangust, mida me kunagi ei suuda ära väsitada.

Seega soovime Sulle palju õnne Sünnipäevaks, vanamemm, Jeesu- se Kristuse Kirik, kelle sündimist me praegu tähistame. Palju õnne Sulle, Kristuse Kirik, kes Sa nelipühi hommi- kul Pühast Vaimust sündisid, Sulle, kes Sa oled alati noor, ehkki juba igivana, ikka valmis uuenema, vaatamata oma kahele tuhandele eluaastale ja mõnele poripritsmele Su rõivastel. Palju õnne, Kristuse Kirik, keda tänapäeval nii sa- geli arvustatakse, aga kellela maailm elada ei saa. Aamen!

✠ STEFANUS

Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

ÜLIPÜHITSETUD TALLINNA JA KOGU EESTI METROPOLIIDI STEFANUSE KÕNE EAÕK TÄISKOGUL 11. JUUNIL 2009

Pühitsetud Tartu piiskop Eelija ja Pär- nu-Saare piiskop Aleksander!
Austatud isad preestrid ja diakonid, armsad vennad Kristuses Päästjas!
Kallid kõigi EAÕK koguduste esindajad!
Lugupeetud külalised, meie Kiriku tõe- lised sõbrad!

Ma soovin teile kõikidele „tere tulemast” ja tänan teid, et olete vastanud meie kutsele osaleda käesoleval täiskogul. Mullusest täiskogust kuni tänaseni on meie Kiriku elus aset leidnud mitmed suursündmused: Tartu ja Pärnu-Saare piiskopkonna piiskoppide pühitsemi- sed 2009. aasta jaanuaris ja ühisteeni- mine Tema Öndsuse uinunud patriarh Aleksiussega õigeusu kirikupeade ju- malikul liturgial, mida Tema Pühaduse

oikumeenilise patriarhi Bartolomeuse juhatusel pühitseti 12. oktoobril 2008 Konstantinoopolis. Mul on suur rõõm tõdeda, et teie osavõtt nendest erilistest hetkedest oli aktiivne ja positiivne. Rõõ- mustan ühes teiega tänaste osalejate arvukuse üle ja näen selles põhjust loota meile paremat tulevikku ajal, mil kogu Eestimaad – ja meie Kirikut ühes selle- ga – on tabanud tõsised katsumused, mis on tingitud kriisidest: maailma rahan- dussüsteemi kriis, kliimasoojenemine, loodusressursside kriis, vaesuse jätkuv kasv, migratsioonikriis, kriis inimkonna valitsemissüsteemis.

Kriisidega silmitsi seistes võiks evangee- liumi sõnum olla esmajoones julgustav lootusesõnum. Sõnum, mis oleks või- meline puudutama inimese eksistentsi- aalseid probleeme; sõnum, mis julgeks keerutamata käsitleda kõige ehedamaid eetilisi küsimusi, sest iga kogukonna elu kvaliteet sõltub tõesti suuresti just sel- lest, mis laadi küsimusi see kogukond enesele esitab. Praegused kriisid on suu- res osas kõigi nende inimeste „tegemata jätmise patud”, kes oma tööd tehes on pidanud paremaks või teadlikult otsus-

tanud asjade arengu suhtes silma kinni pigistada.

Praegune aeg, mil inimesel näib puu- duvat soov liikuda tulevikku, mis ometi üha enam on tema enese kätes, on Kris- tuse Kiriku jaoks võrdlemisi karm, kuid samas ka tervendav. Seda juhul, kui osatakse raskustest õppida. Alustades tõsiasjast, et selles inimkonna kriiside olukorras ei ole kõige olulisemateks ressursideks, mida mobiliseerida, mitte omandatud oskused, vaid pigem võime jagada ja ühte liita tarkust, vaimulikku kogemust, tunnetust, mida Püha Vaim meile annab kõige ootamatutes pai- kades ja ettearvamatutel asjaoludel.

Kirikul on tulnud ajaloo igal etapil ras- keid otsuseid langetada, väga vajalikke hetkeotsuseid, mis peavad andma tun- nistust Kiriku paindlikkusest ja ole- ma kooskõlas Issanda tahtega, tagades ainsana, et Kirikust saab juuretis, mis inimkonna uueks loob. Et seda teha, peame meie, Kiriku liikmed, enne Ju- malast rääkimist kõigepealt Jumala leid- ma, enne Kristuses elamist kõigepealt Teda kohtama. Meie asi on kuulutada,

et inimese pääste on Jumalas, mitte ini- mestes. Armsad sõbrad, me oleme täna hommikul siia kokku tulnud selleks, et Jumalat kiita, et öelda Talle: „Meie kummardame Sind ja austame Sind!”, sest ei siin Eestis ega kusagil mujal ole kedagi, kes saaks Teda asendada. Ainult Kristus on tulnud muutma maailma. Ta on tulnud, et muuta inimvaimu ja seada oma Taevase Isa aujärg inimeste süda- meisse.

Ometi pole halba ilma heata. Need kriisid märgivad ühe ajastu lõppemist, kuid ei tähenda veel maailma lõppu. Meie Kiriku ja kirikurahva jaoks avaneb võib-olla lõpuks ometi võimalus pööra- ta otsustavalt selg lähimineviku kohuta- vale taagale: nii isiklikule kui ka kollek- tiivsele minnalaskmisele, ükskõiksusele oma ligimese suhtes, kõige suhtes, mis ei rahulda vaid isiklike hetkehuvisid. Teisisõnu, meil tuleb kinni haarata või- malusest üle vaadata oma enda vaimulik elu ja eluviis, arendada endas ühtekuul- luvustunnet kõigi hüljatutega, julgusta- da iga püüdu teha evangeeliumi sõnum valjemaks ja kuuldamaks, elujaatava- maks. Selleks, et õppida järele proovima

armastust Jumala ja inimese vastu, on mõnikord vaja liikuda tavapärasele elule vastuvoolu, õndsusesalmide ilule ärgates on inimsüda iga kord üllatunud.

Lähiajal peame mõtlema kahele olulisele asjale:

a) Mil määral meie, siia kogunenud vaimulikud ja koguduste esindajad, oleme valmis pühenduma elavamale, sisukamale hingehoiutööle? On selge, et hingesid tuleb püüda sealt, kus nad on, mitte oodata, et nad ise meie juurde tuleksid.

Kalapaati ei õnnistata mitte paadi enese pärast, vaid selleks, et kalamees saaks teostada oma kutsumust olla hea kalamees. Ka autot ei õnnistata mitte ainult selleks, et avariisid vältida, vaid ka selleks, et autojuhile meelde tuletada: liikluseeskirjadest kinni pidamine on üks kristliku heategevuse viis. Otsesõnu välja öeldes – peamine küsimus, millele me liturgiat ja salasusi pühitsedes alati peame mõtlema, on järgmine: kas me

ikka aitame kaasa sellele, et laseme oma lammastel kasvada sisemises vabaduses; kas me tugevdame neis sidet Kristuse ja kogudusega?

b) Ning täiesti teisel teemal rääkides, me peame samuti üle vaatama oma prioriteedid rahaasjades ja hakkama kirikuvarede majandamises kindlasti toetuma kohalikule omaalgatusele. Sealjuures hetkekski unustamata, et raha ei saa kunagi olla omaette eesmärk, seda tuleb kasutada alandlikult ja pretensioonitult kui vahendit esmatähtsate vaimulike eesmärkide teenimises.

Meie majanduslik olukord on hetkel eriti õrn ja haavatav. Siiski oleks vale arvata, et majanduse vaatenurgast on meie Kirik lekkiv laev. Meil on korralikud tagavarad, mis annavad lootust olukorra parandamiseks, ehkki hetkeks on küllaltki keeruline. Kuigi me oleme kuni tänase päevani suutnud oma kohustusi täita, tuleb tõdeda, et viimasel ajal on Kirik elanud üle oma võimete ja pole suutnud luua reservfondi, mis suu-

daks vastu panna praegusele maailma majanduskriisile. Seega peame leidma uusi ressursse, mis tugevdaksid juba olemasolevaid. Kasutades vahendeid, mis loomulikult on kooskõlas Kiriku nägemusega, välistades juba eos tehingud börsil ja mis tahes muud spekulatiivsed rahateenimise viisid.

Samal ajal peavad meie kogudused aru saama, et nüüdsest on muutunud vajalikuks nendepoolne toetus oma vaimulike ülalpidamiseks. Sellesisuline kampania on juba käimas ning loodame, et meie üleskutset võetakse kuulda ja sellele reageeritakse.

Täna sel täiskogul on teil võimalus kõigil neil teemadel sõna võtta ja nende üle arutleda. Palun ärge laske sellel võimalusel mööda minna.

Samas tahaksin tõeliselt au anda meie preestritele, diakonitele ja kõigile meie Tallinna kirikukeskuse töötajatele kanatliku suhtumise ja suure sisemise küpsuse eest, mida nad raskel ajal on

üles näidanud. Ma olen väga liigutatud nende vastutustundlikust suhtumisest ja usaldusest, samas kui neil on tulnud tuua tõsisid ohvreid märkimisväärsete palgakärbete näol.

Mu armsad,

Ajal, mil kogu riigis – ja kes teab kui palju ka meie kirikus – on nii paljud inimesed häiritud ja löödud ootamatusest, millega neid on tabanud maailma piisava regulatsioonita rahandussüsteemi häiretest tingitud õnnetused, ärgem siiski unustagem, et kuigi igasugune kriis on langemine surma ja põrgu poole, siis just seal on Võitja Kristus. „Kristus on surnuist üles tõusnud!” kuulutab meie Kirik lakkamatult. Olgem siis oma maailma jaoks surnuist ülestõusmise inimesed. „Ärgem unustagem, et oleme kristlased selleks, et olla elus!”¹

¹ Olivier Clément, *Anachroniques*, DDB, Pariis 1990.

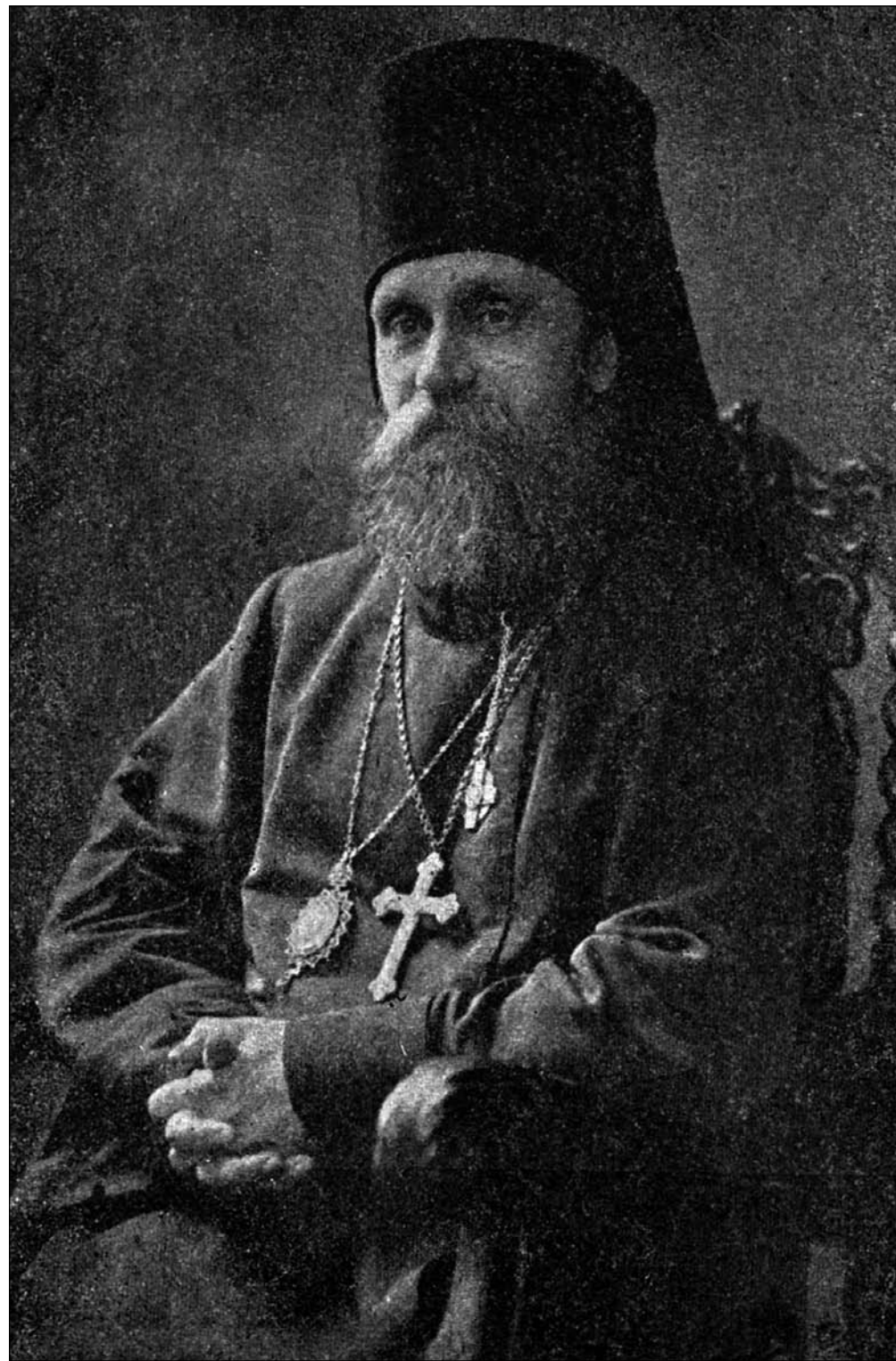
TAGASIVAADE EAÕK PIISKOPKONDADE JA NENDE ESIKARJASTE AJALUKKU

Preester Andrei Sõtšov, D. Th

Käesoleva aasta alguses pühitses Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik üht olulist tähtpäeva: 14. jaanuaril möödus 90 aastat Eesti õigeusu kiriku alusepani ja taevase eestkostja, püha piiskopmärter Platoni surmast. Seda tähtpäeva võib täie julgusega nimetada Eesti õigeusu kiriku sünniaastaks, sest just püha Platoni märtriveri sai seemneks, millest tõukas ja arenes Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik ühes oma piiskopkondade ja esikarjastega. Kõnealune kirjutis seabki oma tagasihoidlikuks eesmärgiks anda lühikärgeline Eesti Wabariigi aegsetest Eesti õigeusu kiriku toimivatest piiskopkondadest, samuti nende esikarjastest, kes apostliametis kandjatena hoidsid ja võitlesid kanoonilise 1923. aasta 7. juuli tomosega kinnitatud autonoomia kujunemise ja alalhoiu eest.

Nõukogude okupatsiooni eel tegutses Eesti õigeusu metropoolias kolm piiskopkonda: Tallinna peapiiskopkond, Petseri piiskopkond ja Narva (vene) piiskopkond. Vahemärkusena olgu öeldud, et oikumeenilise patriarhi tomoses ette nähtud Saaremaa piiskopkond jäi tollal ainelistel põhjustel avamata, kuigi veel 1935. aastal pidas sinod selles osas läbirääkimisi piiskop Joann Buliniga, lootes, et tema võtab enda õlule saarte piiskopkonna avamise. Piiskop Joann loobus sellest, nii nagu ka Narva piiskopi kohast, mistõttu Saaremaa jäi tegutsema praostkonnana.

Milline oli aga Tallinna peapiiskopkonna sünnilugu? Esimeseks Tallinna peapiiskopkonna eelkäijaks võib pidada piiskopmärter Platonit (1869–1919), kes pühitseti 31. detsembril 1917 Tallinna Aleksandri peakirikus tollal Vene Õigeusu Kiriku koosseisus oleva Riia ja Miitavi piiskopkonna eestikeelsete koguduste peale Tallinna abipiiskopiks. Taganevate Tsaari-Venemaa vägedega emigreerus Riia peapiiskop Joann (Smirnov) ning kogu Riia piiskopkonna hooldamine jäi alates 28. jaanuarist 1918 vastpühitsetud Tallinna esikarjase õlgadele. Piiskopmärter Platoni deviiiks oli kohaliku õigeusulise rahva enastalgav teenimine ning vastse Eesti Vabariigi igakülgne toetamine. Näiteks olgu toodud 1918. aasta oktoobris Saksa okupatsiooni ajal Londonis elava professor Ants Piibu vahendusel Canterbury peapiiskopile saadetud protestikirjad võõrvägede rõhumise üle. Või 13. novembril 1918 Tallinnas toimunud

Piiskopmärter Platon.

Asutavas Kogus ette loetud õnnistuskirri Eesti iseseisvusele. Viimast toetuseavaldust enamlased piiskop Platonile ei andestanud, mõrvates ta 14. jaanuaril 1919 Tartu Krediidikassa keldris.

Pärast püha Platoni märtrisurma korraldati **18. märtsil 1919** Tallinnas esimene Eesti Õigeusu Kiriku Täiskogu, millel nõuti selle täielikku iseseisvust. 10. mail 1920 Vene Õigeusu Kiriku patriarh Tihhonilt Eesti Õigeusu Kirikule kingitud autonoomia ei rahuldanud Eesti Õigeusu Kirikuvalitsust, kuna see oli oma olemuselt piiratud. Näiteks piiskoppide valimise kinnitamine ja pühitsemine jäi Moskva patriarhi kontrolli alla, samuti jäi Eesti Õigeusu Kirik Moskva Patriarhaadi üheks piiskopkonnaks. Seetõttu nihkus Tallinna peapiiskopkonna asutamine 1924. aastale, mil Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik kuulus juba autonoomse metropooliana Oikumeenilise Patriarhaadi koosseisu. Juhindudes pühima patriarhi Meletiose tomosest 7. juulil 1923, peeti 10. septembril 1924 EAÕK Täiskogu. Samal Täiskogul valiti Tallinna piiskopkonna nõukogu koosseis, mille liikmeteks said varem sõjaväevaimulikuna teeninud ülempreester Joann Teiss, Saaremaalt pärit ülempreester Dionissi Samon ning Tallinnas usuõpetajana töötanud ülempreester Karp Eberling (alates 1936 Rampe), lisaks kaks ilmikliiget (A. Michelson ja A. Tarkpea). 1926. aastal allutati Tallinna piiskopkond otse sinodile, millisenä see tegutses EAÕK likvideerimiseni kodumaal 1945. aastal.

Olgu siinkohal paari sõnaga märgitud teise Tallinna esikarjase, **5. detsembril 1920** pühitsetud Tallinna ja kogu Eesti ülempiiskopi **Aleksander Pauluse (1872–1953)** panus Tallinna peapiiskopina.

Tema valitsemisaeg tähistas kohalikus autonoomses kirikus olulist pööret: õigeusu kirik muutus Vene ametlikust kirikust Eesti rahva vähemuskirikuks, kellel oli riigi silmis avalik-õigusliku isiku staatus. Teiseks avati tema valitsemisajal Tallinna piiskopkonnas palju uusi kogudusi, näiteks Koplis ja Nõmmel. Kolmandaks stabiliseerusid tema ajal suhted EW valitsusega. Nii näiteks registreeris EAÕK 31. juulil 1926 EW Siseministeeriumis oma põhikirja, mis viidi pärast 1934. aastal vastu võetud kirikute ja usuühingute seadust vastavusse tolleaegse seadusandlusega ja mille kinnitas EW valitsus 22. mail 1935 Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku põhimäärusena. Ka EW valitsus tunnustas EAÕK esikarjast Aleksandrit kirikupeana igakülgsest, seda kinnitavad järgmised faktid: 1929–1931 oli kirikupea EW IV Riigikogu liige, 1937 Rahvuskogu II koja liige ja 1938 Riiginõukogu liige EAÕK esindajana. Lõpetuseks

Piiskop Aleksander Paulus.

olgu mainitud, et tänu temale õnnestus EAÕK-l säilitada paguluses oma vabadus Eesti Vabariigi taasiseseisvumiseni. Säilitamiseks meie kiriku kanoonilisi õigusi eksiilis (vrd Konstantinoopoli kahekordse kirikukogu 16. kaanonit ja Sardese kohaliku kirikukogu 17. kaanonit), organiseeris Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Aleksander võõrsil EAÕK eksiilis, valides 1945. aastal Eestis laiali saadetud sinodi asemele järjepideva õigusalluvusega uue sinodi. Seda kõike tegi ta siiras lootuses, et kord tuleb aeg, mil Eesti saab jälle vabaks.

Teise EAÕK-s tegutseva piiskopkonnana tuleb mainida **Petseri piiskopkonda**, mida võib julgusega nimetada praeguse EAÕK Tartu piiskopkonna emaks. Petseri piiskopkond avati pühima patriarhi Meletiose 1923. aasta tomosel 29. detsembril 1924 toimunud EAÕK sinodi otsusega. Nimetatud piiskopkonda arvati Tartu, Võru ja Petseri praostkonnad. Alguses ei olnud Petseri piiskopkonnal ei oma esikarjast ega ka peakirikut. Kuid juba 1925. aastal leidis metropoliit Aleksander Petseri

piiskopi kohale sobiva kandidaadi – setu päritolu Petseri kloostritülema **Joann Bulini (1893–1941)** – ning määras nimetatud piiskopkonna katedraaliks Petseri Barbara peakirikut. Tallinna metropoliit Aleksander (Paulus) ning Narva ja Irboska ülempiiskop Eusebi (Grozdo) pühitsesid ta **25. aprillil 1926** Tallinna Aleksandri katedraalis Petseri piiskopiks.

Piiskop Joann Bulin.

Noor piiskop Joann juhatas Narva piiskopkonda aastail 1929–1932 ning oli EAÕK sinodi liige aastail 1924–1933. Piiskop Joann oli samuti aktiivne Riigikogu liige vene rühmas (1929–1934). 1932. aastal EAÕK Täiskogul valiti ta Narva ja Irboska piiskopiks, kuid ta keeldus sellest, nagu ka hiljem (1935) talle pakutud Saaremaa piiskopi kohast. 1930ndate teisel poolel tõmbus Petseri esikarjane kohalikust kirikuelust tagasi, seda nii tema ja EAÕK sinodi vahel tekkinud kohtumenetluse (nn 1930ndate „kloostriõda“) kui ka suurenenud sümpaatiat pärast vene õigeusu pagulaskiriku vastu. Nõukogude esimese okupatsiooni (1940–1941) ajal liitus erupiiskop Petseri 40 märtri kogudusega, mis soovis tollal ainukese EAÕK kogudusena minna vabatahtlikult üle Moskva Patriarhaadi koosseisu. Metropoliit Aleksander otsis lepitust ja rahu esimese Petseri piiskopiga veel 1941. aasta alguses, näidates kohtumisel ENSV siseministri Maksim Undiga oma valmisolekut lubada Petserimaal vana kalendri kasutamist ning paludes viimaselt nõusolekut erupiiskop Joann Bulini uueks määramiseks Petseri piiskopi kohale. Mõlemale palvele tuli eitav vastus. NKVD vahistas Joann Bulini 18. oktoobril ja lasi maha 30. juulil 1941. NSVL saatis EW valitsusele diplomaatilisi märkusi rahulolematusest valgekaartlaste ainelise toetamisega piiskop Joanni poolt juba 1930ndatel aastatel. Vene õigeusu pagulaskiriku sinod oli piiskop Joanni pühakuks kuulutanud 1950ndatel aastatel. Viimast otsust tunnistas Moskva Patriarhaat hiljaegu aset leidnud pagulaskiriku ühinemise järel Vene Õigeusu Kirikuga.

Petseri piiskopkonna teiseks esikarjaseks oli ülipühitsetud **Nikolai Leisman (1862–1946)**, kelle piiskopiks pühitsemine toimus Tallinna Aleksandri peakirikus **2. aprillil 1933**. Kuna temast on olnud pikemalt juttu Metropoolias nr 42, ei peatuks siinkohal pikemalt tema eluloolistel andmetel. Mainiks vaid niipalju, et tema suuremateks saavutusteks Petseri piiskopkonnas oli Petseri Vaimuliku Seminari avamine ning piiskopkonna segakeelsete koguduste jagamine vene- ja eestikeelseteks kogudusteks. Pärast ülempiiskop Nikolai erruminekut 1940. aasta teisel poolel, asus metropoliit Aleksander otsima vakantssele piiskopitoolile järgmist kandidaati. Saksa okupatsiooni ajal osutus tema valikuks Petserimaal praost, ülempreester **Peeter Pähkel (1875–1948)**.

Eesti metropoolia esinduskogul valiti Peeter Pähkel Tartu ja Petseri piiskopiks ning pühitseti 1943. aasta suvel Tallinna Issanda Muutmise kirikus metropoliit Aleksandri ja ülempiiskop Nikolai Leismani poolt piiskopiametisse. Tartu ja Petseri piiskopil ei õnnestunud oma karja kaua teenida. Sõjate-

Piiskop Peeter Pähkel.

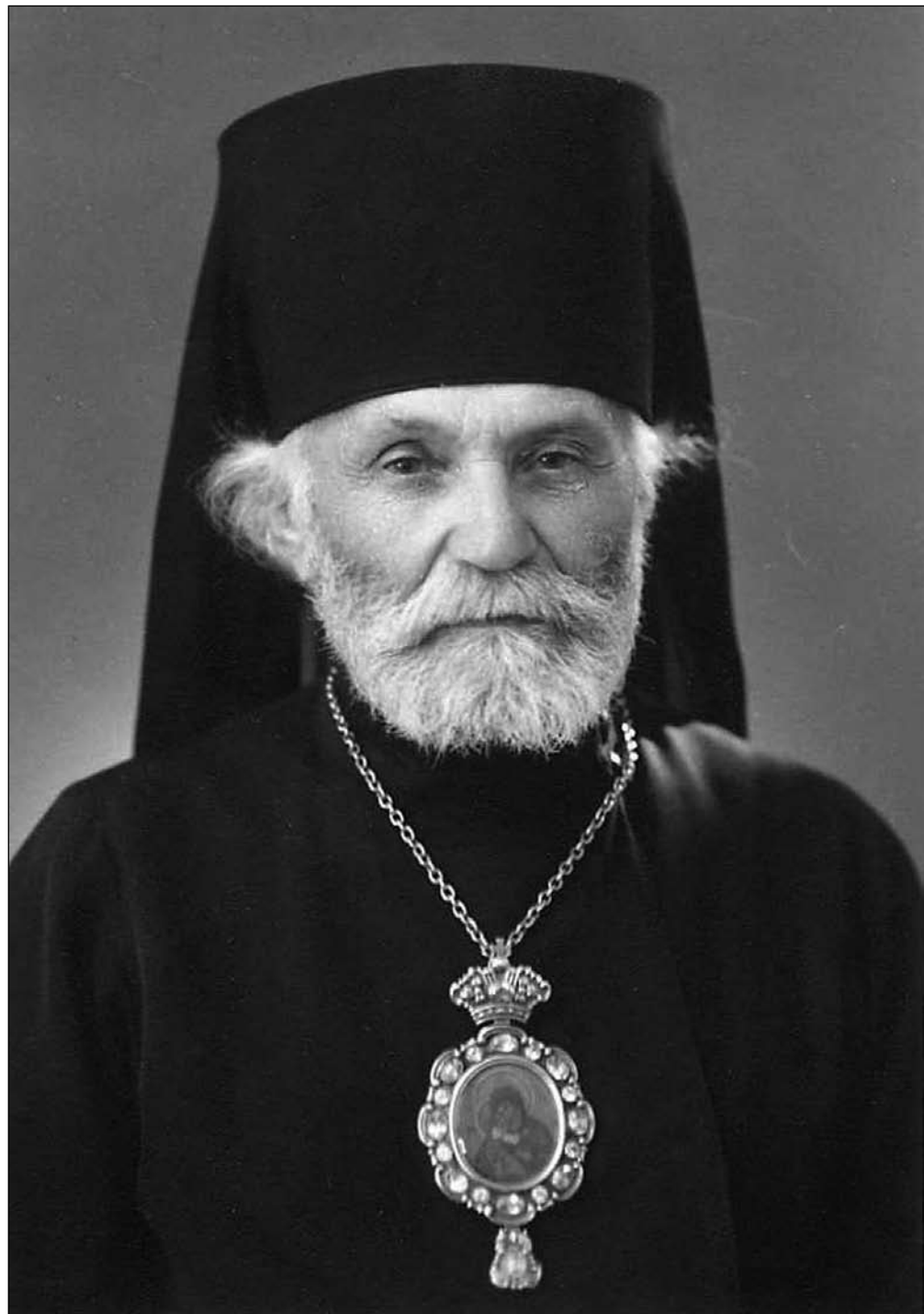

Piiskop Eusebi Grozdov.

gevuse taasjõudmisel Eestisse tühistas Moskva Patriarhaadi sinod 13. aprillil 1945 õigusvastaselt piiskop Peetri vaimulikuseisuse, kaks kuud hiljem (26. juunil 1945) vahistasid ta Siseasjade Rahvakomissariaadi (SARK) julgeolekuorganid ning ta saadeti asumisele Siberisse, kus ta suri 20. augustil 1948.

Kolmas, Narva ja Irboska piiskopkond, loodi ametlikult 18. septembril

1924 toimunud EAÕK Täiskogul. Narva ja Irboska ülempiiskopiks oli aastail 1925–1929 Eusebi Grozdov (1866–1929), kes oli aastail 1912–1918 Pihkva ja Porhovi ülempiiskop ning aastail 1919–1920 Loodearmee piiskop. Loodearmee taandumisel Eesti piiridesse asus pagulasest esikarjane elama Narva Ibeeria Jumalasünnitaja naiskloostri- se ning pärast valimist Narva ja Irboska piiskopi kohale 3.–11. septembrini

Piiskop Pavel Dmitrovski.

1924 toimunud EAÕK Täiskogul, asus ta EAÕK esikarjasena ehitama üles uut piiskopkonda. Ülipühitsetud Eusebi teenis Narva ja Irboska ülempiiskopina kuni surmani 12. augustil 1929.

Ülempiiskop Eusebit iseloomustas kiriklik õiglus ja erapooletus EAÕK iseseisvuse suhtes. Ta võttis osa selliste EAÕK esikarjaste piiskopiks pühitsemistest nagu metropoliit Aleksander (Paulus) ja piiskop Joann (Bulin). Esikarjasena töötas ta Eesti vene kogukonna hooldajana ning kirikutegevuse kõrvalt lisaks aastail 1919–1924 usuõpetajana Narva Vene gümnaasiumis. Pärast ülempiiskop Eusebi surma hooldas Narva (vene) piiskopkonda aastail 1929–1932 asemikuna piiskop Joann Bulin. Kolmandaks piiskopkonna esikarjaseks sai 9. juunil 1937 EAÕK Täiskogul Narva ja Irboska piiskopitoolile valitud ülempreester Pavel Dmitrovski (1872–1946). Varem mereväevaimulikuna ning pärast 1918. aastat Narvas preestrina ja usuõpetajana teeninud isa Pavel pühitseti piiskopiks 3. oktoobril 1937 Narva Issandamuutmise peakirikus. Piiskopiks pühitsemisest võtsid osa nii EAÕK esikarjased (metropoliit Aleksander ja ülempiiskop Nikolai) kui ka Oikumeenilise Patriarhaadi Läti ja

Soome autonoomsete kirikute eestseisjad (Läti metropoliit Augustin ja Soome peapiiskop Herman).

1938. aastal koondati Narva ja Irboska piiskopkonda Petserimaa viis vene kogudust (Lisje, Irboska Jumalaema, Senno, Petški ja Štšeremitsa), mille järel piiskopkond sai uue nimetuse – Narva (vene) piiskopkond. Seega koondus 1938. aastaks enamik venelastest õigeusklikke ühte kiriklik-territoriaalsesse üksusse. Saksa okupatsiooni ajal siirdus piiskop Pavel Moskva Patriarhaadi Baltimaade eksarh Sergiuse (Voskressenski) kanoonilisse alluvusse. Eesti taasokupeerimise järel Nõukogude vägede poolt viis Narva esikarjane 1945. aastal Leningradi metropoliidi Grigorius (Tšukovi) juhendamisel läbi EAÕK likvideerimise ning asus esimese Vene Õigeusu Kiriku Eesti piiskopkonna esikarjasena teenima ikestatud kodumaa õigeusulisi.

Kõikide Looja! Anna püha piiskopmärter Platoni palvetel meie uutele esikarjastele palju aastaid ja jõudu meie kodukiriku ajalooliste piiskopkondade taastamisel ning igavest mälestust kõigile Eesti õigeusu kiriku ühtsuse eest võidelnud esikarjastele!

Piiskop Nikolai Leisman.

Foto: Andres Ots

Preester Sakarias Leppik

OIKUMEENILINE PATRIARH TEGI MAAILMALE KESKKONNAPÄEVAL AVALDUSE

KONSTANTINOOPOL, 5. juuni, theorthodoxinfo – Roheliseks patriarhiks tituleeritud oikumeeniline ja Konstantinoopoli patriarh Bartholomeos tegi maailma keskkonnapäeva puhul avalduse, milles kutsus usulisest kuuluvusest vaatamata pöörama tähelepanu maailma keskkonnakriisile.

Patriarh toonitas, et meie ajal, veelgi enam kui kunagi varem, peavad inimesed mõistma, et mure planeedi keskkonnaseisundi pärast ei ole üksnes käputäie inimeste romantiline tegevus. „Ökoloogiline kriis ja eeskätt kliimamuutuste reaalsus kujutavad suurt ohtu meie maailma kõigile eluvormidele,” ütles patriarh.

Bartholomeos I kinnitas, et Õigeusu Kiriku õpetuse kohaselt on looduse kui Jumala loodu kaitsmine inimkonna ülim vastutus, ükskõik, millist materiaalet

või rahalist kasu vastasel juhul võiks eales saada. Kõigeväeline Jumal andis selle „väga ilusa” maailma inimkonnale, et see „teeniks ja hoiaks seda”.

Patriarhi hinnangul on kolmanda aastatuhande alguses keskkonnaküsimused saanud uue tähelepanu, kuna on hakanud puudutama meie igapäevaelu kõiki tahke. Õigeusu Kiriku teoloogilises arusaamas on loomulik elukeskkond osa Loomisest ning seetõttu saanud sakraalse iseloomu.

„Just selle tõttu on keskkonnapiilastamine ja hävitamistöö sakrileeg ning patune tegevus, millega näidatakse kõrki isekat suhtumist Looja Jumala töö vastu,” tõdes patriarh.

Kirikupea rõhutas, et Loodu alalhoidmine ning kaitse nõuab nii igapäevaelu individuaalset kui ka kollektiivset vastutust. Ta lisas, et loomulikult on iga rahva poliitilisel võimul vastutus võtta ette selliseid tegevusi ja meetmeid, mis veenaksid meie kogukondi selles, mida tuleb looduse kaitsmiseks kindlasti teha.

RUMEENIA PATRIARH DANIEL TEGI ESIMESE AMETLIKU VISIIDI KONSTANTINOOPOLISSE

BUKAREST, 2. juuni – Rumeenia Õigeusu Kiriku patriarh Daniel tegi traditsiooni vaimus 27. maist 2. juunini esimese ametliku visiidi Oikumeenilisse Patriarhaati pärast tema valimist Rumeenia Kiriku ülemkarjaseks.

Patriarh Danieli visiit oli osa Püha Basilios Suure, Kaisarea ja Kapadookia

peapiiskopi ning kõigi Kapadookia pühakute mälestusaastal. Pärast ametlikku vastuvõttu Püha Georgiose kirikus pidas patriarh õhtuteenistuse oikumeenilise patriarhi poolt rumeenia kogukonnale teenimiseks antud Püha Paraskeva kirikus.

Taevaminemispühail teenisid Tema Pühadus, oikumeeniline ja Konstantinoopoli patriarh Bartholomeos ja Tema Õndsus, patriarh Daniel ühiselt patriarhliku liturgia Püha Georgiose kirikus.

Patriarhid siirdusid ühiselt ka Kapadookiasse, külastades Püha Basilios Suure, Gregorios Teoloogi ja Nüssa Gregoriose sünnipaika ning muid kristluse ajaloo jaoks tähtsaid paiku.

Kapadookias teenisid patriarhid õhtuteenistuse Sinassose Püha Konstantinose ja Eleni kirikus ning liturgia Malakopises Püha Theodorose kirikus.

PATRIARH-KATOLIKOS ILIA II PÜHITSES GRUUSIA KIRIKU PARIISIS

THBILISI, 14. mai, Gruusia Kiriku uudised – Prantsusmaa-visiidi käigus pühitses Gruusia Õigeusu Kiriku patriarh-katolikos Ilia II Pariisis püha Kuninganna Tamara päeval sama pühaku nimelise Gruusia kiriku.

Patriarh Ilia II alustas visiiti Prantsusmaale 12. mail. Lisaks Püha Tamara kiriku pühitsemisele kohtus patriarh-katolikos Prantsusmaa roomakatoliku kiriku juhtide, eksiilgrusiinide ning viimiesindajatega.

Püha Tamara kiriku esipreestriks on munkpreester Anton Kandelaki. Kiriku arhitektiks Archil Mindiašvili ning kiriku freskod kirjutas Mamuka Mikeladze.

Patriarh Ilia II saatsid visiidil Gruusia Kiriku Lääne-Euroopa metropoliit Abraham, Batumi, Lazethi ja Põhja-Ameerika metropoliit Dimitri, mitmed Gruusia Kiriku piiskopid ja arhimandriidid ning patriarhi sekretär.

Enne visiidi lõppu teenis patriarh Levili kalmistul hingepalve kõigi eksiilis lahkunud grusiinide eest.

ROOTSI SAI SÜÜRIA MONOFÜSIITIDE KATEDRAALI

STOCKHOLM, 17. mai, theorthodoxinfo – Stockholmis pühitsesid Süüria orientalse õigeusu kiriku piiskopid sealsete monofüsiitide Püha Nsibini Jaakobuse katedraali.

Katedraali pühitsemisest võtsid osa Süüria kiriku piiskopid eesotsas Mor Julius Abdulahad Shaboga. Piiskopid olid saabunud Liibanonist, Damaskusest, Rootsist, Austriast ja Šveitsist, Austraaliast, Belgiast ja Prantsusmaalt.

Samuti osales katedraali pühitsemisel esindaja sösarkirikust – Kopti Kirikut esindas Tema Eminents metropoliit Anba Abakir. Õigeusu peret esindas Rumeenia Õigeusu Kiriku metropoliit Macarie Drăgoi.

Kirikuelu

Foto: Roland Põllu

KOHTUMINE KONSTANTINOOPOLIS KAHE, VENE JA EESTI KIRIKUPEA ÜHISTEENIMINE JA LEPPIMINE. SAKRAMENTAALNE OSADUS KESTVA LAHUSOLU KONTEKSTIS

**Prof. Hdr. Arhimandriit
Grigorios D. Papathomas**

**Loeng Püha Platoni seminaris
2. detsembril 2008**
(algus Metropoolias nr 47)

Enne kui jõuame 2008. aasta 12. oktoobri sündmuseni, tuleb vaadata, mis sundis Moskva Patriarhaati muutma oma suhtumist meisse. Nimelt oli Ukrainas vabariigi president näidanud üles teatavat poliitilist initsiatiivi. Mõnikord on poliitikutel selgem pilt kui kirikuinimestel ning Ukraina president ütleski, et kuna 1990. aastast kuni tänase päevani on möödunud juba 18 aastat ja Moskva Patriarhaat ei ole tänini tulnud toime Ukraina ortodoksude ühendamise, pöördubki ta oikumeenilise patriarhi poole, et tema algataks kogu õigeusu maailma tasandil eklesioloogilise probleemi lahendamise Ukrainas.

See toimus juunis 2008. President survestas õigeusu kirikut, teatades, et soovib seda probleemi lahendada. See seik tuletab mulle meelde kohta Vanast Testamendist, kus Jumal tahtis leida prohveteid, et kõnelda rahvaga, aga Teda nägi vaid eesel ja nii pidi Ta kõnelema eesli suu läbi. Siin on tegemist sarnase juhtumiga: leidmata inimesi kiriku seest, saatis Ta vaimuvalguse poliitikule. Nende sündmuste taustal nõustus ta teenima koos metropoliit Stefanusega, näitamaks, et ta on leppimismeelne.

See oli vaid pikk sissejuhatus teemale, mida hakkame nüüd käsitlema. Me nägime probleemi ajaloolist ja ka poliitilist külge, aga ei ole veel vaadelnud kirikliku ehk eklesioloogilist külge. Selle pika sissejuhatuse peale saame järeldada, et 12 aasta jooksul ei olnud meie Kirikut Moskva Patriarhaadi jaoks justkui olemaski ja kuhu me ka ei ilmunud, kus

me ka ei esinenud, lahkusid sealt alati Moskva Patriarhaadi esindajad, kuulutades, et meie Kirikut ei ole olemas.

Metropoliit Stefanus kohtus viimase viie aasta jooksul vähemalt kolm korda valitseja Korneliusega ja tegi talle ettepaneku teenida koos ning õelda avalikult kõigile, et me kustutame mineviku vead, anname vastastikku teineteisele andeks ning jätkame tulevikus koos. Valitseja Kornelius keeldus alati sellisest koosteenimisest. Meie soovisime, et toimuks koosteenimine Tallinnas, mille viiksid läbi metropoliit Stefanus ja valitseja Kornelius. Teisisõnu, me lootsime, et toimub koosteenimine n-ö kohalikul tasemel, kuid selle asemel toimus koosteenimine hoopis Konstantinoopolis ja mitte ainult Korneliusega, kes oli samuti Konstantinoopolis kohal, vaid patriarh Aleksius endaga.

Meie saabusime Konstantinoopolisse eelmisel päeval, 11. oktoobril. Metropoliit Stefanus oli kohal juba 9. oktoobrist. Temaga olid kaasas valitud piiskop Eelija ja arhidiakon Justinus, hiljem lisandus ka valitud piiskop Aleksander. Aleksius saabus anti teada koosteenimise eelõhtul, ning temaga olid kaasas metropoliit Kornelius, metropoliit Vladimir ja piiskop Ilja. Niisiis saatis Aleksius kaks metropoliiti. Arvati, et ju on neil midagi varuks.

Aleksius arvates saatis teda kaks priimast, Eesti metropoliit Kornelius ja Ukrainas metropoliit Vladimir. Saabudes nõudis ta kategooriliselt, et järgmisel päeval, kõikide priimaste koosteenimisel, peavad need kaks metropoliiti osalema.

Tavaliselt on nii, et kõikide priimaste ühisteenimisel teised piiskopid ei osale. Osalevad vaid priimased. Metropoliit kutsus mind telefoni juurde ja andis teada, et Aleksiusega koos on Kornelius ja Vladimir, mina vastasin, et meie jaoks ei teki sellest mingisugust probleemi. Metropoliit ütles, et venelased esitasid tingimuse, et teenivad homme koos Stefanusega vaid juhul, kui Stefanus ei kirjuta alla varem ette valmistatud õigeusu kirikute ühisdeklaratsioonile. Laupäeval, 11. oktoobril ilmus deklaratsioon ja pühapäeval, 12. oktoobril pidi toimuma ühisteenimine. Ütlesin metropoliidile, et siin ei maksa kangekaelne olla, võime sellele dokumendile allakirjutamise ära jätta, sest meie jaoks on ühisteenimine palju olulisem kui dokument. Kuid veendugu selles, et nad homme temaga kindlasti koos teenivad.

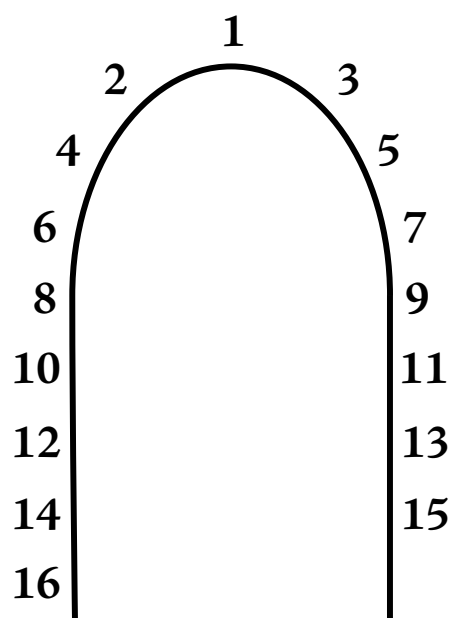
Tegelikult ütles Oikumeeniline Patriarhaat, et selle dokumendi allkirjastavad ainult patriarhaadid ja autokefaalsed kirikud. Kuid alla ei kirjuta autonoomsed kirikud: Eesti ja Soome kirik. Minu arvates ei ole deklaratsiooni tekst nii eriliselt tähtis, võrreldes ühisteenimisega, mis toimub liturgia raames. Nikolas Kabasilas: „Kirik avaldub oma salasustes“. See tähendab: kui meil on salarus, käesoleval juhul ühine armulaud liturgial, on Kirik sel kohal avaldunud. Tõsiasi, et Aleksius leppis meie metropoliidiga ning nõustus koos teenima, on meie jaoks Kiriku avaldumine.

Kui oikumeeniline patriarh nägi, et Vladimiri ja Korneliuse abil käib mingi sobitegemine, tegi ta järgmist. Kohal oli viisteist õigeusu kirikut ja üksteist priimast, teisi priimaseid esindasid nende piiskopid. Priimaste teenimisel peetakse tavaliselt kinni kirikute järjekorrast, mis on sisse seatud Õigeusu Kirikus. Selles järjekorras on viimane Eesti autonoomne kirik. Seega peab metropoliit Stefanus võtma sisse viimase koha, korra järgi kuueteistkümnenda. Ühisteenimise moodustatakse poolring nii, nagu on kujutatud apostleid nelipühi ikoonil.

Metropoliit Stefanus ja patriarh Aleksius II liturgial Konstantinoopolis.

Kümme kirikupead oli kohal ja kuus kirikupead puudu. Kui kirikupead ei ole, täidab tema kohta tavaliselt teda esindav piiskop. Aga oikumeeniline patriarh ütles, et ei, seekord moodustavad selle järjestuse kohalolevad kirikupead ja alles siis tulevad need kirikud, keda esindavad esindajad, mille tulemusena meie metropoliit sattus kohale number üksteist. Aleksius oli viiendal kohal.

Pärast seda tulid ning võtsid kohad sisse autokefaalseid kirikuid esindavad piiskopid. Arvestades seda, et patriarh Aleksius oli nõudnud Korneliuse ja Vladimiri ühisteenimisel osalemist, tegi ta lisaks ettepaneku, et teeniksid ka Konstantinoopoli Patriarhaadi teised piiskopid.

Meie metropoliit sattus kohale nr 11, kuigi oleks pidanud olema kohal 16. Venelased näitasid kõigile, et oikumeeniline patriarh ja ka kõik teised õigeusu kirikupead peavad Stefanust

ja Korneliust võrdseteks. Sellepärast ütleski oikumeeniline patriarh, et veel kaks Oikumeenilise Patriarhaadi piiskoppi teenivad koos meiega. Ta valis Chalkedoni piiskopi ja piiskop Dimitriose Ameerikast.

Mida me saame sellest koosteenimisest järeldada? Soovisime, et toimuks Stefanuse ja Korneliuse ühisteenistus, aga Konstantinoopolis toimus kolmekordne koosteenimine Aleksius, Vladimiri ja Korneliusega. Need kolm väitsid kuni oktoobrini, et Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikut ei ole olemas ja et seni, kuni Stefanus on elus, nemad temaga koos me ei teeni. Meie soovisime, et ühisteenimine toimuks Tallinnas, aga see toimus Konstantinoopolis, kirikus, mis on teiste kirikute suhtes eesistuja. Seega siis keskses kohas.

Tekkis küsimus, kuidas esitletakse Korneliust. Sellel korral, mis on joonisel näha, on järjestuses nähtamatu eraldusjoon, millest ühel pool istuvad kirikute pead ja teisel pool lihtsalt piiskopid, kelle puhul on selgelt teada, et tegemist ei ole kirikupeadega. Kornelius kuulub siin Eestis, et tema on Eesti kiriku pea. Siit tekib eklesioloogiline küsimus: miks oli ta nõus istuma koos piiskoppidega, kui ta on ometi kiriku pea? Oleks tulnud protesteerida. Ja ta oleks pidanud ütleva: ma olen kiriku pea, miks te mind sinna panete?

Meil toimuvate kirikupeade kogunemisel need piiskopid tavaliselt ei osalegi, aga et Aleksius tuli Konstantinoopolisse, nõudis Korneliuse ja Vladimiri kaasateenimist pühalt liturgial, oli oikumeeniline patriarh sunnitud sinna seltskonda lisama kaks piiskoppi, et rõhutada erinevust

kirikupeade ja piiskoppide vahel.

Toimub veel üks sündmus. Liturgial me mainime kõiki teenivaid piiskoppe, dip-tühhonis¹ mainitakse Korneliust Eestis resideeriva metropoliidina ning metropoliit Stefanust Eesti autonoomse kiriku peana. Miks Kornelius ei protesteerinud, olles ju kogu aeg kinnitanud, et on kirikupea; see mainimine toimub püha liturgia ajal, mitte kusagil kohvikus. See toimub armulauasalasuse pühitsemise ajal, milles Kirik avaldubki.

Eklesioloogilisest vaatevinklist saigi Kornelius just sel hetkel teada, mis on tema koht Õigeusu Kirikus. Eklesioloogilisest vaatevinklist! Seda aga, mida pakkus välja metropoliit Stefanus – teenida koos Tallinnas –, tema ei tahtnud. Jumal toimis aga teistmoodi.

Liturgia ajal, vahetult enne armulauda, liigutakse üksteisest mööda ja emmatakse, ning vaimulikud vahetavad tervituse: „Kristus on meie keskel.“ See on ühisteenimise ja selle osaduse kõrgpunkt, hetk, mis on fotol jäädvustatud. Enne seda läks Stefanus Aleksius juurde, kuid ei öelnud kohe traditsioonilist vormelit, vaid tegi kummarduse ning ütles Aleksiussele: „Ma palun teilt andeks, kui ma praeguse hetkeni olen teinud midagi, mis teid on haavanud.“ Patriarh Aleksius naeratas ja ütles, et Stefanus ei ole talle midagi teinud. Stefanus naasis oma kohale ning tuli Vladimir, kes kuni selle päevani oli öelnud, et mingit Stefanust ei ole Kiriku mõistes olemas. Seesama toimus ka Korneliusega. Koosteenimisel peetakse kinni kohtade järjestusest.

Liturgia Konstantinoopolis.

Meie tahtsime omalt poolt olla alandlikud ja vaatatsime toimunut ühisteenimise ja lepitusena. Päev hiljem kuulutas aga Smolenski metropoliit Kirill, kes oli ühtlasi Moskva Patriarhaadi välisasjade eest vastutaja, et seda koosteenimist ei tohi pidada pretsedendiks, tegemist on erandliku juhtumiga ja et nende jaoks pole meie autonoomset kirikut endiselt olemas. Minu arvates ei usu see inimene sel juhul Kiriku salarusi. Nikolas Kabilas kinnitab just risti vastupidist. Sel juhul on tegemist poliitikategelasega, kellel ei ole Kirikuga midagi pistmist. Paljud aga kordavad kogu maailmas Kirilli lauset, et tegemist ei ole pretsedenti loova sündmusega, vaid millegagi, mis on „sulgudesse pandud“.

Patriarh Bartholomeos.

Mina esitan siinkohal oma eklesioloogilist seisukohta, mille kohaselt taastati 12. oktoobril osadus Korneliusega, Moskva Patriarhaadiga ning eklesioloogilisel tasandil ei ole mingisugust probleemi. Mitte mina ei ütle, et on toimunud osaduse taastamine, vaid see on Kirik, kes seda ütleb. Ja mitte sellepärast, et mina olen optimist, vaid Kirik ütleb, et Kirik avaldub oma pühas liturgias ja kui see kord juba toimub ja Õigeusu Kiriku jaoks vägagi ametlikul hetkel, peaks sellega asi olema lõppenud, kui rääkida

eklesioloogia vaatevinklist, mis meid huvitabki. Kui räägime poliitilisest vaatevinklist, läheb asi edasi kuni Kristuse teise tulemiseni välja. Aga see ei ole see, mis Kirikut peaks huvitama.

Kuna toimus kirjeldatud ühisteenimine, läks Konstantinoopolis loodetust paremini. Koosteenimine toimus kõikide õigeusu kirikupeade osalusel. Kõik nägid seda sündmust ja ütlesid ka, et asi on lõpetatud, Eestis enam probleemi ei ole. Kõik, välja arvatud Kirill. Näete, mille poolest erineb poliitiline aspekt ja eklesioloogiline. Kirill järeldas oma deklaratsioonis, et autonoomset Eesti õigeusu kirikut ei ole nende jaoks endiselt olemas ja nad jätkavad võitlust, toetamaks oma autonoomset kirikut Eestis. See Moskva poolt järgmisel päeval tehtud avaldus tähendab, et patriarh Aleksius pidas jumalateenistust viirastusega, kirikuga, mida pole olemas. Usutunnistuses me ütleme, et ma usun ühte Jumalat, usun Kristust ja usun Püha Vaimu ja seejärel öeldakse, et usun ühtainust Kirikut – seda usutunnistust öeldakse Venemaal iga päev. Aga kas me siis tegelikult usume seda lauset?

Ühel päeval teenivad nad koos Eestiga ja järgmisel päeval ütlevad, et seda kirikut ei ole olemas. Miks nad inimesi idiotideks peavad? Aga nende käsutuses on massiteabevahendid ja nad ütlevad, mida tahavad ja kui seda lõppkokkuvõttes jäädakse uskuma, tähendab see, et neil ongi õigus, me olemegi idioodid.

Ometi ei toimunud ühisteenistus kusagil väikeses kohas, Kohilas, Pootsi-Kõpus või Rāpinas, vaid Konstantinoopolis kõikide õigeusu kirikupeade juuresolekul, kes kõik käisid metropoliit Stefanuse juurest läbi ja kinnitasid, et küsimus on lahenenud. Seepärast ma kordangi, et sündmus, mis leidis aset oktoobris, on meie kiriku jaoks peatähtsusega. See tähistab ühe etapi läbimist. Küsimus, mis oli päevakorral kaksteist aastat, alates 1996. aastast ning mis iseenesest on eklesioloogiline ja kanooniline, on lahendatud.

Vahepeal, 2000. aastal, toimus samuti kõikide õigeusu kirikupeade kokkusaamine Konstantinoopolis, seega neli aastat pärast tomosse taasjõustumist. Kõik kirikupead tunnustasid Stefanust ja Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikut, välja arvatud Moskva Patriarhaat. Kaheksa aastat hiljem toimus selle koosteenimise kaudu aga tunnustamine *de facto*, kiriklikus mõistes, eklesioloogiliselt.

Järgmisel päeval läks Aleksius koos Vene delegatsiooniga Moskvasse tagasi ja Kreml kutsus ta vaibale. Poliitikud olid aru saanud, mis tegelikult toimus ja olid seega eklesioloogias tugevamad kui Kirill, kes ütles, et asi juhtus nagu sulgudes, muuseas. Moskvas on praegu teatud mõttes kriis, toimuvad hõõrumised poliitika- ja kirikutegelaste vahel, samuti kirikutegelaste endi vahel. Ilmselt süüdistas Kirill Aleksiusi, et tegemist on Aleksiusi era-asjaga, mis ei peegelda kogu Vene Kiriku seisukohti. Võiks arvata, et Kirill tahab kandideerida Aleksiusi järglaseks, soovides seega ennast päästa ja oma aktsiakurssi hoida.

Lõppkokkuvõttes tuleb au anda Aleksiussele, kes võttis kogu asja enda peale, mis läbi kolmene koosteenimine lõpuks ikkagi toimus. Kes oleks võinud ette kujutada, et metropoliit Stefanus teenib koos Aleksiussega? Kunagi sai arvatud, et sellist asja me ei näe. Aga nagu öeldakse, „ära iial ütle iial“, eriti kui see puutub Jumala ettenägelikkusesse.

Ometi jätkub poliitika ning venelased on jäänud ajama sama asja, mida Ravennas. Küprosel nõudsid nad jälle Stefanuse lahkumist. Kuna aga Küprose peapiiskop ütles, et sellel saarel otsustab tema, lahkusid hoopis venelased.

Nüüd jääb üle veel vaid see, mida me oleme algusest peale tahtnud, nimelt koosteenimine ka kohapeal. Eklesioloogiliselt on probleem lahendatud ja mitte miski sellist koosteenimist ei takista. Oleks vaja, et Kornelius võtaks omaks patriarh Aleksiusi mõtteviisi. Aleksius lahendas skisma, mille ta ise oli tekitanud. Just see toimuski 12. oktoobril Konstantinoopolis.

¹ Meenutusraamat, kus on ära toodud kõik kirikupead.

Liturgia Konstantinoopolis.

Fotod: Internet.

Fotod: Jüri Ilves

TALGUPÄEV KÕMSI KIRIKUAIAS

**Hermi Vain,
Uue-Virtsu kogudusevanem**

Muinsuskaitse ümarlaua väljakuulutatud talgupäevale 16. mail kogunesid Uue-Virtsu koguduse inimesed, et koristada Kõmsi varemetes pühakoja ümbrust. Osales kolmteist inimest kohapealt, Haapsalust ja Tallinnast. Töö algas palvehetkega. Tööde käigus koristati praht kiriku välisseina ää-

rest. Aia äärest langetati harvenduseks puid ning tükeldati küünlavabriku tarbeks.

Kirikuaia asub sepi-ristiga haud. Arhiivimaterjalidest selgus, et see kuulub ühele esimestest preestritest, kes teenis kogudust kaksteist aastat. See oli preester Konstantin Kamenev, kes suri 1899. aasta septembris. Talgupäeval värviti rist ja sellele kinnitati uus nimesilt. Hauale istutati lilli. Preester Jüri Ilves luges hingepalve ja õnnistas risti.

Oli ilus tööine päev ja väga tänuväärne töö. Suur tänu talgulistele ja rikkaliku lõunasöögi korraldajatele!

Meenutuseks koguduse ajaloost: kiriku peatorn langes 1941. aastal lahingu käigus suurtüki mürsust. Kirikuhoone sai rängalt kannatada, kui 1970. aastatel kaabel-sideliini paigaldanud Nõukogude sõjaväelased lõhkasid kirikust mööduvat trassikraavi paekivist pinnasesse.

Nõukogude perioodil vahetus koguduses mitu preestrit. Liikmete arv pikkamööda vähenes. Lagunema hakanud katuse remondiks polnud raha ega materjali. 1978. aastal lõpetas kogudus tegevuse.

Hoone kahjustused süvenesid, kuni lõpuks langes sisse lagi ja enamus katusest.

Kogudus hakkas uuesti koos käima alates 1992. aastast. Esialgu teeniti Kõmsi Kultuurimajas, preestrina teenis Muhu vaimulik Andreas Pöld. Alates 1998. aastast teenib siin preester Jüri Ilves.

Kirikuhoone puudumisel toimusid jumalateenistused kogudusemajas, kus oli traditsioonidele vastavalt sisustatud väike palveruum. Teises kogudusemajas töötab EAÕK küünlavabrik, mis varustab meie Kiriku kogudusi küünaldega.

Alates 30. septembrist 2007 toimuvad jumalateenistused ja koguduse üritused vanas preestrimajas, Kristuse Sündimise kabelis.

Tänavu oktoobris tähistame Kõmsi Kristuse Sündimise kiriku pühitsemise 120. aastapäeva. Selle vääriliseks tähistamiseks on kogudus võtnud sihiks alustada etapiviisiliselt kirikuvaremete korrastamist. Esimese etapi rahastamiseks kirjutasime taotluse PRIA Leader programmi, mis leidis heakskiidu 28 620 krooni osas. Selle raha eest saame alla tuua ohtlikult rippuva lae- ja katusematerjali. Järgmises etapis tuleb müürid konserveerida ja puhastada varemed seestpoolt.

HÄÄDEMEESTE XV VAIMULIK LAULUPÄEV

Tõnis Joarand

16. mail toimus EAÕK Häädemeeste Issandamuutmise kirikus XV vaimulik laulupäev. Laulupäevade mõtte algataja oli 1994. aastal tollane EELK Häädemeeste Miikaeli koguduse õpetaja Enri Pahapill. Laulupäeval osales ja andis oma õnnistuse Pärnu ja Saare pühitsetud piiskop Aleksander.

Pärast ülempreester Ardalioni palveteenistust võis laulupäev alata. Esimesena esines EELK Häädemeeste Miikaeli

koguduse laulukoor koorijuht Kai Marjamäe käe all. EAÕK Vändra Apostlite Peetruse-Pauluse kogudust esindas koor koos bassbaritoni Siim Valdmetsa ja koorijuhi Maria Mahlapuu pereansambliga. Kõlas ka usutunnistus Peeter Laredei viisil. Tallinna Püha Siimeoni ja naisprohvet Hanna piiskopliku koguduse laulukoori ja koorijuhi Terje Palli esituses kõlas esmaettekandes karjala viisil omaloominguline laul piiskopi riitamisest. Päeva lõpuks esitati laululehtedelt ühislaulud „Issand lunasta ja hoia” ning Peeter Laredei 1998. aastal loodud „Hoia Häädemeeste randa”.

Järgmisel aastal kohtutakse taas EELK Häädemeeste Miikaeli kirikus.

Foto: Kai Marjamägi

Foto: Margus Lepvalts

PÕHJA-SAAREMAA KOGUDUSI

Ülempreester Andreas Pöld

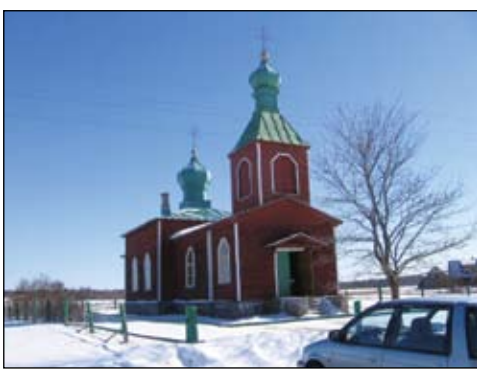
**EAÕK Leisi (Laisbergi)
püha Olga kogudus**

1846. a juunist septembrini soovis 668 Karja kihelkonna elanikku siirduda õigeusk. 1848. aastal oli selles piirkonnas õigeuslusi juba üle 1400. Kogudus

Leisi püha Olga kirik.

avati 19. septembril 1850 Püha Sinodi määrusega nr 9817, eraldades kohalikud eestlastest õigeuslised Piila kogudusest. Esimeseks koguduse liikmeks kirjutati Peeter Väär. Preester määramise kogudusele 17. oktoobril 1850 ning ta leidis elukoha Lulupe mõisas. Esimene jumalateenistus peeti 1. jaanuaril 1851 Leisi kroonumõisa kivikuuris, mille eest koos kirikuameti (preestri ja kõstri) ruumidega tasuti 200 rubla üüri aastas. Hiljem tegutses kogudus Pärnama kroonumõisale kuulavas hoones ja Leisi kroonumõisa praeguse

Metsküla Issanda Templisseviimise kirik.

kiriku läheduses asuvas hoones. 1871. aastal alustati uue kiriku ehitamist. Viie kiivriga Bütsantsi stiilis kivist kirik pühitseti 20. oktoobril 1873 apostlisarnase Olga (Helga) auks. Ehitusettevõtja oli Riia kaupmees Krüger ja töid tegid kohalikud ehitusmeistrid. 1902. aastal eraldati Leisi kogudusest Pärnama ja 1911. aastal Metsküla kogudus.

Koguduses töötasid järgmised õigeusk koolid: kihelkonnakool (1851–1918, sellest arenes hiljem Leisi Keskkool),

Mustjala prohvet Eelia kirik.

Õeste, Metsküla, Koikla, Mätja, Angla, Laugu, Kaisa, Oitme, Nihatu, Ranna, Pammana, Triigi abikool.

Praegune preester on koguduses kaheksateistkümnnes.

**EAÕK Metsküla Issanda
Templisseviimise kogudus**

Metsküla (Karjalaskma) kogudus avati 26. märtsil 1911 selle piirkonna õigeu-

suliste eestlaste jaoks Leisi kogudusest lahutamise teel. Juba 1910. aastal pöördus palvega kiriku juhtkonna poole osa Leisi koguduse liikmeid (A. Muru, J. Trumfe, A. Süld), et avataks uus kogudus Metskülas. Põhjuseks toodi kauge vahemaa ja eraldatus Leisi kogudusest. Kuna jumalateenistusi oli Metsküla abikoolimajas peetud juba 1898. aastast, oli kirikuvalitsus asjaga päri. 20. novembril 1911 peeti esimene jumalateenistus renditud ruumis, mis oli sisustatud kirikuks. Teenistuse pidas preester Joann

Luks, kellest sai koguduse esimene alaline preester. Kogudusele eraldati 1914. aastal maad puidust ristikujulise kahe torniga puukiriku ehitamiseks. Selleks saadi raha nii kirikuvalitsuselt kui ka annetajatelt. Pühakoda, mis ehitatud Karjala-Soome külakiriku stiilis, valmis 1915. aastal ja pühitseti Issanda Tempelisseviimise (vt Luuka evangeelium 2:22-40) auks. 1915. aastal oli Metsküla koguduses 1096 liiget. Preestrid on koguduses teeninud alates asutamisest üksteist.

EAÕK Mustjala prohvet Eelia kogudus

Mustjala kogudus asutati 24. oktoobril 1848. Esimene jumalateenistus toimetati talupoeg Irodion Lõugase ehitatud ajutises väikeses (15x7,5 m) kivikirikus Merise külas, hiljem peeti teenistusi ka Paatsi mõisa kivihoones. 1865. aastal anti Mustjala riigimõisast kogudusele maavaldus ja puithoone jumalateenistuste pidamiseks. Praegune Bütsantsi stiilis kivikirik pühitseti 17. novembril 1873 prohvet Eelia auks.

1917. aastani tegutsesid koguduses kihelkonnakool (1873), Kügalepa (1849), Küdema-Paatsi (1850), Panga (1851) ja Abula abikool. Mustjala koguduses on alates 1849. aastast teeninud kuusteist preestrit, lisaks abivaimulikud ja köstrid. Teiste seas on aastail 1909–1911 koguduses teeninud ka ülempreester Peeter Pähkel (hilisem Petseri piiskop), kes suri vangilaagris, ning 1911–1923 ülempreester Herman Aav, kes valiti Saaremaalt 1923. aastal Soome Õigeusu Kiriku peapiiskopiks.

Fotod: Andreas Pöld

PÜHA VAIMU ELUANDEV KOHALOLEK KIRIKUS

Meie õigeusu kirikut võib nimetada ka Püha Kolmainuse kirikuks, sest ta on „... täielikult Kolmainusest täidetud” (Origenes). Ta on ühtlasi „Püha Kolmainuse ikoon”, nagu nimetab Gregorios Teoloog, olles samal ajal Püha Vaimu kirik, sest kõik, „... mis kirikus aset leiab, toimub Isa, Poja ja Püha Vaimu läbi” (Athanasios Suur).

Seega on kirik ühtaegu nii Kristuse Ihu kui ka Püha Vaimu täius, „... kes kõikjal on ja kõike täidab”. Ja nii nagu Kristus, kes kui kiriku Pea ja Lunastaja viibib kirikus alati kohal, seda elustades ja üles ehitades, nii viibib ka Püha Vaim alati kirikus, harides seda oma eluandva jumaliku armu väega. „Püha Vaimu jumalik arm harib Kirikut otsekui põldu,” kirjutab Johannes Kuldsuu. Niisiis on Püha Vaim, Püha Kolmainuse kolmas Isik alates nelipühi päevast, mil ta laskus Kiriku ihusse, jäänud igaveseks ajaks selle jumalinimliku ihu hingeks. See tähendab, et nelipühi anni kohalolek kirikus on pidev ja katkematu, sest „... nii nagu Jumala ainusündinud Poeg viibib usklike keskel, nõnda ka Jumala Püha Vaim,” ja nii nagu Kristus on iga päev meie juures ajastu lõpuni (Mt 28:20), nõnda on Püha Vaim „... meie juures ja toimib nelipühi anni väega” (Johannes Kuldsuu).

Aleksandria Kirillose sõnul on Kirik pühitsetud Pühast Vaimust osasaamisega. Järelkult saavad ka usklikud, kes on Kiriku liikmed, sellest pühadusest osa tänu Vaimu eluandvale väele – juhul, kui nad seda soovivad.

Püha Vaim toimetab kiriku sakramente ja pühitseb usklikke. Ta on meie elu iga pühaduse, vooruse ja armuanni allikaks. Tema toob pühitsuse ristimise ja salvimise sakramentides, aga ka pattude andeksandmisel, sest „... see, kes on patustanud, vabaneb pattudest Püha Vaimu väe abil” (Johannes Kuldsuu). Püha Vaimu eluandva armuta ei saa tuua „salajast tänuohvrit”, ilma Temata

„... ei saaks toimuda ristimist ega oleks meil preestrid,” kirjutab taas Johannes Kuldsuu.

Nii nagu Jumalaemaga toimus Püha Vaimu väel imedest suurim, Jumala teise Isiku eostamine, nii toimetatakse kirikus Tema väega kõiki sakramente. See mõte leiab väljenduse ka nelipühi õhtuteenistuse salmstihhiirades: *Püha Vaim annab kõik: Temast tulevad prohvetite ettekuulutused, Tema pühitseb preestrid, Tema andis tarkust õppimata inimestele, Tema tegi kalapüüdjad jumalasõna õpetajateks, Tema hoiab koos oma kogudust.*

Basilios Suur märgib, et ükski hüve maailmas ei saa esineda ilma Püha Vaimu kohalolekuta. Tema on meie jaoks „... tulevaste päranduste pant, igaveste hüvede algandja, elavakstegev vägi ja pühitsuse allikas” (Basilios Suure liturgia palvetest). Ning seesama Vaim, püha ja üheloomulise Kolmainuse kolmas isik, „pühitsuse allikas”, on Tema, kes viibib kõikjal, keda jagatakse ühtlaselt kõigile ning kellest saadakse ühtmoodi osa otsekui päikesekiirtest, mis soojendavad inimesi ja loodut, andes kõigele elu.

Püha Vaimu kohalolek maailmas annab meile tõenduse ja kindlustunde, et kõik, mis on kirikus, „muudetakse” ja „pühitsetakse” ning kõigest saab „uus loodu”. Sest kuhu iganes „... siseneb Püha Vaim, saab pühitsetud ja muudetud. Inimesed ja asjad, millele langeb Püha Vaimu valgus, saavad pühitsetud. Nõnda muutub meie hävingust ja langusest varjutatud maailm hävimatuks maailmaks, rõõmu ja ülistamise maailmaks. Ka kogu kirikuruumi pühitsemine püha liturgia ajal väljendab seda tõe.” (Vt Kyrillos Jeruusalemmast). Samal kombel saab kirikuruum täidetud Pühast Vaimust ja muutub liturgiliseks ruumiks. Ning nagu Jumalaemast sai „...tema, kes mahutas mahutamatu”, nii saab kirikust tänu armulauasakramenti pühitseva Püha Vaimu armu väele Jumalast täidetud ruum ja Issanda elupaik.

Siin Jumala poolt väljavalitud kohas saab puhta südamega inimene Pühast

Vaimust täidetud ning seesmiselt Jumalat maitsta, nagu märgib Abba Filemon: „Puhas süda mahutab Püha Vaimu tervenisti endasse ja saab selgelt Jumalat näha”. Nii laskub igasse uskikusse – vastavalt tema vastuvõtuvõimele – Püha Vaim, kes pühitseb teda oma eluandva väega ja muudab ta Tema Vaimu kandjaks. Siis kujuneb inimene kooskõlas oma arhetüübiga, see tähendab kooskõlas Kristusega, temast saab „Kristuse kandja” (kr k Hristofóros) ja „Tema sarnane” (1Jh 3:2).

Püha Vaim on „Jumal ja jumalikustav” ning usklikud saavad Tema abiga osa Jumalast endast. Nad kohanduvad uue elu järgi, kaugenevad hävingust ning pöörduvad tagasi oma loomuse algse ilu juurde. Nad taasloovad enda sees Kristuse pühapildi, peegeldavad Kristuse valgust ja pärivad kadumatus. Pühale Vaimule on omane kõike täiuseni viia ja edendada pühadust maailmas: „Tule ja ela meie sees ning puhasta meid kõigist pahedest...”. Ta saab meile avalikuks läbi oma pühade armuandide, kinkides meile jumaliku tule, loomatu valguse ja tõelise elu.

„Läbi Püha Vaimu elab iga hing,” öeldakse kirikulaulus, ja see, kes suudab endasse sulandada Püha Vaimu, jumalikustavaid tuleleeke, saab tõepoolest pühitsetud ja jumalikustub. Siis on Lohutaja, „Tõe vaimu” poolt meile kingitud loomatu arm see, mis meid täiustab ja ühendab Kristuse ihuga, milleks on kirik, nagu kirjutab Athanasios Suur: „Keda kastab Vaim, see joob Kristusest”.

Usklik, keda on valgustanud Püha Vaimu valgus, saavutab tarkuse ja kooskõla, armastuse ja kannatlikkuse, usu ja alandlikkuse, ning saab õndsaks. „See, kellel on Vaim, saavutab täiuslikkuse astme, tarkusega täidetud mõistuse ning muud hüved,” märgib Didymos Pime. Nii jääb inimene, kes on Püha Vaimu armuga täidetud, Tema vilju kandma, mis püha Pauluse järgi on armastus, rõõm, rahu, pikk meel, lahkus, headus, ustavus, tasadus ja enesevalitsemine (Gal 5:22-23).

Kõiki neid Püha Vaimu armuande ja kingitusi saab inimene vastu võtta ainult Kristuse kirikus pühade sakramentide kaudu. Kirikus saame lakkamatult ülistada „hüvede aaret” ja „eluandjat” ning Teda paluda, et Ta täidaks meie hinge ning kogu meie olemuse Püha Vaimu armu väega, nagu kinnitab ka Siimeon Uusteoloog oma salajases palves Pühale Vaimule:

Tule, Sa tõeline valgus.

Tule, Sa igavene elu.

Tule, Sa varjatud saladus.

Tule, Sa nimetu aare.

Tule, Sa lõppematu rõõm.

Tule, Sa loojumatu valgus.

Tule, Sa langenute ülestõusmine.

Tule, Sa surnute ülesäratamine.

Tule, Sa ainus, minu ainsa juurde.

Tule, Sa mu hingamine ja mu elu.

Tule, Sa mu alandliku hinge lobutus.

Tule, Sa mu rõõm, mu au, mu lõppematu meelehea ja rahu.

Ajakirjast *Efimerios* (05. 2005)

NELIPÜHI TÄHENDUSEST

Me pühitseme Püha Vaimu mahatu-lemist, töotuse ja lootuse tõekssaamist, – need sõnad nelipühi õhtuteenistuse laulust kutsuvad meid sisenema selle suure püha atmosfääri.

Komme tähistada nelipühapäeva, mis kreeka keeles tähendab viiekümnendat päeva (*pentikostí*), on pärit Vana Testamendi aegadest. Siis pühitseti seda Siinai mäel toimunud sündmuse mälestamiseks, mil Jumal andis prohvet Moosesele käsulauad. Uues Testamendis on sellel pühäl teistsugune tähendus. Sellel päeval, viiskümmend päeva pärast Jeesuse Kristuse ülestõusmist, laskus Püha Vaim apostlite peale vastavalt Issanda lubadusele: *Aga Lohutaja, Püha Vaim, kelle Isa saadab minu nimel, tema õpetab teile kõik ja tuletab teile meelde kõik, mida mina teile olen öelnud* (Jh 14:26). Ka oli Issand viimisel õhtusöömaajal oma õpilastele töotanud: *Ja ma palun Isa ja ta annab teile teise lohutaja, et tema oleks teiega igavesti* (Jh 14:16).

Püha Vaimu väljavalamine apostlitele on Jumala uus leping uue Iisraeliga ehk Kirikuga (Ap 2:1-41). Pühaks valmistavad meid ette kolm Vana Testamendi lugemist nelipühi õhtuteenistusel. Lugemine 4. Moosese raamatust (11:16-17,24) kõneleb meile, kuidas Mooses Jumala juhatusel valis seitsekümmend meest, kellele Jumal saatis osaliselt Vaimu, mille Ta oli andnud Moosesele. Seda tegu saadavad Jumala sõnad: *Ma võtan sinu peal oleva Vaimu, ja panen nende peale, et nad koos sinuga kannaksid rahva koormat ja sul ei oleks vaja üksinda kanda* (4Ms 11:17). See Vaim, mida tollal otsekui jaoksid anti ning millest prohvetid on kõnelnud, seesama Vaim valati välja esimesel nelipühapäeval.

Ka lugemine prohvet Joeli raamatust (Jl 3:1-2) ennustab ette nelipühil toimuvat: *Ja pärast seda sünnib, et ma valan oma Vaimu kõige liha peale, samal ajal kui kirjakoht prohvet Hesekieli raamatust (Hs 36:24-28) töötab meile sellest sündmusest lähtuvat sisemist uuenemist: Ja ma annan teile uue südame ja panen teie sisse uue vaimu...*

Nelipühi hommikuteenistusel loetakse kirjakohta, milles kirjeldatakse ülestõusnud Jeesuse ilmumist. Selles kirjakohtas (Jh 20:19-31) tuuakse meie ette Püha Vaimu esimene laskumine õpilastele: *Kui ta seda oli öelnud, puhus ta nende peale ja ütles neile: „Võtke vastu Püha Vaim!”* Kirjakohas ära toodud Vaimu laskumine ei ole vähem tõeline nelipühil toimunud. Erinevus on selles, et nelipühapäeval tähistas Püha Vaimu väljavalamine ühtlasi apostlitele väe jagamist.

Liturgial loetakse epistli asemel Apostlite tegusid (2:1-11): *Kui nelipühapäev kätte jõudis, olid nad kõik koos ühes paigas.* Apostlite tegude raamatus kirjeldatakse veel, kuidas „ülemisse tuppa”, kus oli toimunud ka püha õhtusöömaaeg, olid kogunenud apostlid, kes palvetasid seal koos mõnede naistega, kelle hulgas oli ka neitsi Maarja. Näib, et tegemist on vajaliku eeltingimusega, selleks et vastu võtta Püha Vaim. Leidub hetki, mil meil on vaja pöörata maailmale selg ja sulguda „oma hinge ülemisse tuppa”, et palvetada. Kuid selleks, et end kogu Kiriku palve ja usuga ühendada, peame palvetama koos apostlite ja Jumalaemaga. Kes iganes otsib, samal ajal ignoreerides apostlite ülimuslikkust või tehes seda ilma Maarja emaliku kohaloluta, ei saa Püha Vaimu vastu võtta.

Ja äkitselt tuli taevast kohin, otsekui tugev tuul oleks puhunud, ja täitis kogu koja, kus nad istusid. Ja nad nägid otsekui hargnevaid tulekeeli, mis laskusid iga üksiku peale nende seas. Ja nad täideti Püha Vaimuga ning nad hakkasid rääkima teisi keeli, nõnda nagu Vaim neile andis rääkida (Ap 2:2-4). Püha Vaim laskus otsekui võimas tuulepuhang, ent meie jaoks pole tähtis,

mil viisil ta saabub. Pigem huvitab meid see, et allutaksime end täielikult Pühale Vaimule ja laseksime end Temast juhitud. Las Püha Vaim juhib meid sinna, kuhu Tema seda soovib.

Püha Vaim ilmus tulekeelte kujul, Ta korrastas keeled, mis Paabelis segunesid ja arusaamatuks muutusid, nagu lauldakse õhtuteenistusel: *Siis sai keelte segamine nuhtluseks, nüüd sünnib uuesti keelte ühendamine meie hingede lunastuseks.* Püha Vaimu keeled avavad iga inimese südame, kes Ta vastu võtab, tehes seeläbi võimalikuks mis tahes ühenduse või dialoogi inimeste vahel.

Nelipühi pühapäeva kirjakoht (Jh 7:37-8:12) esimestes ridades öeldakse: *Aga pühade viimasel, suurel päeval seisis Jeesus ja hüüdis valjusti: „Kellel on janu, see tulgu minu juurde ja joogu! Kes usub minusse, nagu ütleb Kiri, selle ihust voolavad elava vee jõed.”* Nende sõnade sisu on ilmselge: ühelt poolt sõltub Püha Vaimu laskumine meie usust Jeesusesse, teisalt antakse Vaim meile siis, kui Jeesus Kristuse nähtav kohalolek on sellest maailmast kadunud, nagu Ta on ka öelnud: *Kuid ma ütlen teile tõtt: teile on parem, et ma lahkun, sest kui ma ei lahkuku, ei tuleks Lohutaja teie juurde, aga kui ma ära lähen, siis ma saadan tema teie juurde* (Jh 16:7).

Kohe pärast nelipühi liturgiat järgneb õhtuteenistus, mida peetakse kindla korra järgi. Selle teenistuse ajal kogudus põlvitab, esimest korda pärast ülestõusmispüha pühapäeva, lugedes tuntud palvet: *Taevane kuningas, Sa trööstija, Sa tõe Vaim, kes Sa igas paigas oled ja kõike täidad....* See palve, mida loetakse iga liturgia ning paljude teiste teenistuste ja talituste alguses, on ühtlasi ainus palve, milles pööratakse otse Püha Vaimu poole. Nelipühi pühapäeval on sellel palvel eriline tähendus: selle lugemine või laulmine tähistab hetke, mil Kirik suunab kogu oma püüdluse Püha Vaimu poole ja ülistab Tema saabumist. Iga põlvitav usklik võib, paludes südamest Teda, kes on meie jaoks ülim „kingitus”, uuendada oma südames jumalikku armu ja usku Jeesusesse, sest *...ükski ei suuda öelda „Jeesus on Issand!” muidu kui Pühas Vaimus* (1Kr 12:3).

Samal ajal kui kogudus põlvitab, loeb preester mitu palvet Pühale Vaimule. Ühes neist öeldakse: *Sina, kõikide Issand, meie ärapäastja Jumal, kes Sa meie pääsemise viimsel ja suurel päeval, nelipühi päeval meile püha, üheloomulise, igavese ja jagamata Püha Kolmainuse salasuse avalikuks tegid....* See kolmainuslik aspekt nelipühi tähistamisel seletab, miks seda pühapäeva õigeusklike seas kutsutakse tihti ka kolmainu pühaks. Niisamuti selgitab see, miks nimetatakse nelipühi esmaspäeva Püha Vaimu päevaks, kuigi õigupoolest tähistame seda pühapäeval.

Siiski on see lähenemine õige, sest sel päeval ilmub Püha Kolmainus meie täielikul kujul. Suur viga oleks arvata, et Kolmainuse dogma on abstraktne ja kaugel mõiste, millel puudub meie igapäevase eluga igasugune side. Kolme püha Isiku elav ja vastastikune armastus on igavene tõde, pealegi suurima tähendusega kõigest, mis meid puudutab. Ka inimese loomine on seotud Püha Kolmainusega, sest juba nüüd, siin maapealses elus, võime tänu jumaliku armu väele osa saada Püha Kolmainuse elust. Nelipühi on meie lunastusloo viimane teetähis ja see sündmus juhib meid otse Püha Kolmainuse salasuse südamesse, nagu lauldakse suure püha õhtuteenistusel: *Tulge, inimesed, kummardagem kolmeisikulist Jumalat, Poega Isas ühes Püha Vaimuga, sest Isa sünnitab enne kõiki aegu Poja, kes on Temaga ühtlasi igavene ja samaauline. Ka Püha Vaimu austatakse Isas ühes Pojaga: üksainus vägi, üksainus olemus, üksainus Jumal. Teda kummardades hüüame kõik: püha Jumal, kes sa löid kõik läbi Poja Püha Vaimu abiga; püha Vägev, kelle kaudu me saime Isa tundma ja kelle kaudu Püha Vaim tuli maailma; püha Igavene lohutaja Vaim, kes Sa Isast välja lähed ja Pojas hingad, Sina Kolmainus, au olgu sulle!*

Selleks et näidata, et nelipühaga on liturgiline aeg täielikuks saanud, nimetab Kirik kõiki järgnevaid pühapäevi „pühapäevadeks pärast nelipühi”. Neid tähistatakse nelipühi vaimus, sest liturgial loetakse meile Piiblist sündmustest, mis toimusid ammu enne nelipüha, kuid mida me saame tõlgendada Püha Vaimu tähenduses.

Nelipühi ikoon

Püha Vaimu väljavalamise ikoonil näeme poolkaares istuvaid kahteist apostlit. Nende hoiak väljendab rahu ja liigutused on täis tõsidust. Mõned nende seast on otsekui omavaheliseks vestluseks kergelt üksteise poole pöördunud. Kõik ikoonil kujutatut annab edasi selle sündmuse pea-

mist tähendust, mida ilmutati sündmuse osalistele, Kiriku liikmetele: et nelipühapäeval ristiti kirik Püha Vaimu tulega.

Poolringis istuvad apostlid on ilus kujund Kiriku ühtsusest tema liikmete mitmekesisuses. Iga apostel on erineva näoilmega, kõik nad vaatavad eri suundadesse. Istuvate apostlite vahel on üks koht tühjaks jäetud, see sümboliseerib Kristuse – kes on kiriku pea – nähtamatut kohalolekut. Mõned apostlid (neli evangelisti ja püha Paulus) hoiavad käes evangeeliumiraamatut, teised kirjarulli õpetamise armuanni sümbolina.

Apostlite pea kohal näeme taevakaart, millest kaheteistkümne kiire või tulekeelena laskub apostlite peale Püha Vaim.

Hoolimata eeltoodud erinevustest apostlite kujutamisel, jääb ikoonil domineerima ühtsuse ja ühenduse mõte: apostlid on omavahel ühendatud, mis leiab väljenduse nende ühises tahtes koosolemisel. Siiski ei märgista nende ühist koosolemist ühetaolisus, nii ei kordu ikoonil ühegi isiku liikumine.

„Püha Vaim ilmub eri keelte kujul, tähistades sellega armuandide erinevusi,” ütleb Gregorius Teoloog. Nii laskub Püha Vaim igale Kiriku liikmele eraldi ja ehkki küll „Vaim on seesama”, leidub erinevusi armuandides ja teenimisviisides (1Kr 12:4-31). Traditsiooni kohaselt ei valatud Püha Vaimu välja mitte ainult apostlitele, vaid kõigile teistele, kes nendega koos viibisid (Ap 2:1), seega tervele kirikule. See on ka põhjuseks, miks ikoonil on kujutatud neidki õpilasi, kes ei olnud kaheteistkümne väljavalitu seas, nagu apostel Paulus (koos apostel Peetrusega poolringis üleval) ning evangelistid Luukas ja Markus (evangeeliumiraamatuga käes).

Ikooni alumises osas näeme vana kuninga sümboolset kuju, kes tähistab inimkonda või maailma. Ta seisab või istub musta kaare taustal, mis on pimeduse sümbol, sest kogu maailm viibib ilma usuta pimeduses; teda kujutatakse eakana, sest Aadama patt muudab ta vanaks; punane riietus ja kuningakroon tema peas tähistavad maailmas valitsevat pattu. Kuninga laialisirutatud kätel näeme linikut kaheteistkümne kirjarulliga, mis sümboliseerivad kahteistkümnet apostlit, kes Kristuse õpetuse maailma viisid.

Nelipühi ikoon väljendab kõige ilmekamalt nelipühapäeva kiriklikku tähendust, Kiriku kogunemist Pühas Vaimus.

Tõlgitud raamatust „The Church liturgical year”, Apostoliki Diakonia of the Church of Greece (1998).

Фото: Геннадия Баранова

Возлюбленные во Христе братья и сестры!

Введение. Приход Святой Троицы в Лелле

В последний раз я посещал ваш приход в то время, когда его еще окормлял почивший о. Владимир. С тех пор прошло уже довольно времени. И сегодня утром, в Троицкую родительскую субботу, посвященную усопшим, я очень рад снова видеть вас, но я не забыл человека, который тогда нес заботу о ваших душах и молился вместе с вами. Ныне он почивает у Отца Нашего Небесного. До последнего вздоха он оставался верным Господу, и самоотверженно служил Ему. Не будем же забывать о нем, особенно сегодня, когда мы совершаем эту божественную литургию.

Проповедь перед прихожанами прихода Святой Троицы в Лелле и кафедральной церкви во имя свв. Симеона Богоприимца и пророчицы Анны

Пятидесятница – это великий праздник Церкви. Без Пятидесятницы не было бы

Церкви. Без Святого Духа мы, народ Божий, не могли бы познать Бога, дающего нам жизнь во Христе, для того, чтобы мы могли прийти к Отцу.

Пятидесятница! День дарования Святого Духа. В книге Деяний апостольских это событие описано очень красочно. Сильный порыв ветра, шум, огонь, который опускается над головами участников события в виде языков пламени, говорение на разных языках. Вера дает нам уверенность в том, что те, кто верит, всегда получают Святого Духа. В день крещения Его даровали каждому из нас лично, и Его подают нам всегда, всякий раз, когда мы об этом просим, особенно же через таинства Церкви.

Но зачем нам нужен Святой Дух?

Святой апостол евангелист Иоанн отвечает на этот вопрос в пятнадцатой главе своего Евангелия (Ин. 15, 26–27).

Прежде всего, он говорит о Святом Духе как об Утешителе, Которого посылает Христос, и который укрепляет веру людей, верующих во Христа, о Котором говорит Священное Писание. Через Него мы получаем твердую уверенность в том, что именно Иисус есть Сын Божий, рожденный от Девы Марии, пострадавший во имя нашего спасения и принявший крестную смерть, был невинным возвращен от смерти и вошел в славу Отца. С тех времен

Господь Наш Иисус Христос в нас через Духа Святого, и мы – в Нем. Святой Дух, говорит Иисус, – Тот, кто наставит нас на всякую истину, «ибо не от Себя говорить будет, но будет говорить, что услышит, и будущее возвестит вам» (Ин. 16, 13).

Жизнь Иисуса – и особенно Его смерть и воскресение – с точки зрения истории всего человечества настолько значительные, великие и основополагающие события, что никто не может все это сразу же принять и понять. Святой Дух руководит нами на пути все более глубокого открытия личности Христа. И в то же время, когда Он направляет нас к Истине – ко Христу – Он помогает нам понять, как учение Христово очень конкретно может дойти до нас, чтобы нас просветить, утвердить и поддерживать в нас надежду. «Святой Дух», говорит св. Григорий Нисский, «несет в себе вечное помазание Сына». Павел Евдокимов добавляет, что «Он позволяет каждому из нас лично, неповторимо расцвести» в совершенстве даров Святого Духа. Мы «словно бы слились в одно-единственное Тело, в Церковь, но поделены на личности», говорит святой Кирилл Александрийский.

Но Он еще и Параклит, Утешитель, Которого Иисус посылает в мир, чтобы дать миру жизнь и свет. В своем послании галатам апостол Павел пишет, что наиболее важные дары действия Святого Духа – «лю-

бовь, радость, мир, долготерпение, благость, милосердие, вера, кротость, воздержание» (Гал. 5, 22–23). Истинная цель христианской жизни и заключается в стяжании Святого Духа. Лишь в том случае, если мы получили Духа Святого, мы можем в свободном слиянии веры и любви стать священниками, пророками и царями!

Удерживайтесь же от уныния. Наша Церковь, возлюбленные братья и сестры, – это корабль, который никогда не утонет, так как его флюгер всегда показывает направление ветра Духа, даже если кажется, что это не всегда так, потому что в огромном штормовом море этого мира Ее паруса всегда полны и управляемы мощным дыханием Духа, которое никогда не иссякнет.

Так что поздравляем Тебя с «Днем рождения», старушка Церковь Христова, и празднуем ныне Твое начало. С Днем рождения, Церковь Христова, рожденная из Духа Святого утром Пятидесятницы, поздравляем Тебя, вечно молодую, хотя Ты уже в весьма почтенном возрасте, но все еще готова обновляться, несмотря на свой двухтысячелетний возраст и несколько забрызганные грязью одежды. Поздравляем, Церковь Христова, слышащая сегодня так много критики в Свой адрес, с Днем рождения, без Тебя мир не устоит. Аминь!

✙ СТЕФАН,
Митрополит Таллинский
и всея Эстонии

РЕЧЬ ВЫСОКОПРЕОСВЯЩЕННОЙШЕГО СТЕФАНА, МИТРОПОЛИТА ТАЛЛИНСКОГО И ВСЕЯ ЭСТОНИИ НА СОБОРЕ ПЦЭ 11 ИЮНЯ 2009

Преосвященные епископ Тартуский Илия и епископ Пярнуский и Саареский Александр! Честные отцы иереи и диаконы, возлюбленные во Христе Спасителе! Дорогие представители приходов ПЦЭ! Уважаемые гости, верные друзья нашей Церкви!

Я приветствую всех и благодарю за то, что вы откликнулись на призыв участвовать в настоящем Соборе. За время, прошедшее с прошлого года Собора, в жизни нашей Церкви произошел ряд значитель-

ных событий: хиротонии епископов Тартуского и Пярнуского и Саареского в январе 2009 года и сослужение с Его Святейшеством покойным Патриархом Алексием на возглавляемой Его Всесвятейшеством Вселенским Патриархом Варфоломеем Божественной литургии предстоятелей православных церквей 12 октября 2008 года в Константинополе. С радостью отмечаю ваше активное и позитивное участие в этих особых событиях. Радуюсь вместе с вами многочисленности участников сегодняшнего нашего собрания и вижу в этом повод надеяться на лучшее будущее в то время, когда для всей Эс-

тонии и для нашей Церкви в том числе наступило время серьезных испытаний, вызванных постигшим нас кризисом: кризисом мировой финансовой системы, тотальным потеплением климата, кризисом природных ресурсов, продолжающимся ростом бедности, кризисом миграции, кризисом в правительственных системах.

В свете кризиса евангельская весть могла бы быть прежде всего ободряющей вестью надежды. Вестью, способной затронуть экзистенциальные проблемы человека, вестью, которая дерзнет прямо взглянуть на самые серьезные этические воп-

росы, так как качество жизни любого сообщества в действительности во многом зависит от того, какого рода вопросы ставит перед собой это сообщество. Нынешние кризисы – это во многом грех нерадения тех людей, которые в своей работе считали нужным или сознательно решили закрывать глаза на многое, что связано с развитием ситуации.

Нынешнее время, когда у человека, кажется, нет желания двигаться по направлению к будущему, что все-таки все больше находится в его руках, для Церкви Христовой относительно сурово, но в то же время и целительно. В том случае,

конечно, если мы умеем учиться на трудностях. Начиная с того факта, что в ситуации кризиса наиболее важными ресурсами, которые необходимо мобилизовать, являются не приобретенные умения, но скорее способность обмениваться и объединять воедино мудрость, духовный опыт и знание, которые подает нам Святой Дух в самых неожиданных местах и непредвиденных обстоятельствах.

В любой исторический период Церкви приходилось принимать трудные решения, решения, которые должны свидетельствовать о гибкости и желании сообразовываться с Божией волей, будучи единственным залогом для Церкви стать закваской, которая обновит человечество. Для этого мы, члены Церкви, должны, прежде чем говорить о Боге, найти Бога, прежде, чем жить во Христе, встретить Его. Наше дело – проповедовать спасение человека в Боге, а не спасение человека в человеке. Возлюбленные друзья, мы собрались сегодняшним утром здесь для того, чтобы славить Господа, чтобы сказать Ему: «Мы поклоняемся Тебе и величаем Тебя!», ибо ни здесь, в Эстонии, и ни в каком другом месте нет никого, способного заменить Его. Ибо Христос пришел изменить мир. Он пришел, чтобы изменить дух человека и воздвигнуть престол Отца Своего Небесного в сердце человека.

И все же нет худа без добра. Все эти кризисы лишь отмечают конец одного периода, но это еще не конец света. Для нашей Церкви и для нашей паствы, наконец-то открывается возможность избавиться от ужас-

ного наследия недавнего прошлого: этой как личной, так и коллективной халатности, безразличия к ближнему, ко всему, что не удовлетворяет личные текущие интересы. Иными словами, нам следует воспользоваться моментом пересмотреть нашу личную духовную жизнь и наш образ жизни, возвращать в себе чувство сопричастности со всеми отверженными, ободрять любую попытку сделать евангельскую весть более громкой, слышимой и жизнеутверждающей. Для того, чтобы научиться заново вкусить Божию и человеческую Любовь, иногда нужно двигаться против течения повседневной жизни, это поражает многие сердца всякий раз, когда они пробуждаются для красоты заповедей блаженства.

В ближайшее будущее мы должны подумать о двух важных вещах:

1. В какой степени мы, собравшиеся здесь служители Церкви и представители приходов, готовы посвятить себя живому содержательному душепопечительному труду? Очевидно, что души нужно уловить там, где они находятся, а не ждать, когда они сами к нам придут.

Рыболовную лодку благословляют не ради собственно лодки, а для того, чтобы рыбак мог осуществлять свое призвание и быть хорошим рыбаком. И машины благословляют не для того, чтобы избежать аварий, а для того, чтобы напомнить водителю: соблюдение правил дорожного движения – один из способов христианской благотворительности. Прямо говоря, главный вопрос, который

мы должны задавать себе во время совершения литургии и таинств, следующий: помогаем ли мы нашим овцам возрастать внутренне свободными, укрепляем ли мы их связь со Христом и Церковью?

2. И, отвлекаясь от этой темы, мы должны также пересмотреть свои приоритеты в финансовых делах и начать в управлении церковным имуществом опираться на местные ресурсы. Не забывая, конечно, ни на минуту, что деньги не могут быть самоцелью, ими следует пользоваться со смирением и непритязательно, как средством для удовлетворения первичных духовных целей.

Наше финансовое положение на данный момент особенно уязвимо. И все же нельзя сказать, что с экономической точки зрения наша Церковь – корабль, давший течь. У нас есть приличные резервы, дающие надежду на исправление положения, и все же на текущий момент оно довольно посредственно. И хотя мы до сегодняшнего дня справлялись со своими обязанностями, необходимо признать, что в последнее время Церковь изжила свои возможности и не смогла создать резервного фонда, способного противостоять настоящему мировому экономическому кризису. Следовательно, мы должны найти новые ресурсы, которые смогут укрепить уже имеющиеся. Конечно, я говорю о средствах, которые не противоречат учению Церкви, исключая операции на бирже и другие спекулятивные способы зарабатывания денег.

В то же время, наши приходы

должны понять, что отныне содержание священника приходом стало необходимостью. Эта кампания уже началась и мы надеемся, что наш призыв будет услышан и на него отреагируют должным образом.

На сегодняшнем соборе у вас есть возможность высказаться по всем этим вопросам и обсудить их. Пожалуйста, не упустите эту возможность.

Я хотел бы также искренне поблагодарить наших священников, диаконов и всех сотрудников Таллинского Центра митрополии за понимание и большую внутреннюю зрелость, которые они показали в столь трудное время. Я тронут их ответственным отношением и доверием, в то время, как им пришлось принести настоящие жертвы в виде существенного сокращения зарплат.

Возлюбленные мои,

В то время, когда во всем государстве (и кто знает, насколько и в нашей Церкви) так много людей раздражено и подавлено той неожиданностью, с которой их настигли несчастья, вызванные нестроениями в мировой финансовой системе, не имеющей достаточной урегулированности, не будем все же забывать, что, хотя любой кризис – это движение в сторону смерти и ада, именно там Победитель Христос. «Христос воскрес из мертвых!» – непрестанно возвещает наша Церковь. Будем же для нашего мира людьми воскресения из мертвых. «Не будем забывать, что мы – христиане для того, чтобы быть живыми!»

ЖИВОТВОРЯЩЕЕ ПРИСУТСТВИЕ СВЯТОГО ДУХА В ЦЕРКВИ

Нашу Православную Церковь можно назвать также Церковью Святой Троицы, ибо она «совершенно заполнена Троицей» (Ориген). Она одновременно является «иконой Святой Троицы», как говорит святитель Григорий Богослов, будучи в то же время Церковью Святого Духа, ибо все «в Церкви совершается через Отца, Сына и Святого Духа» (Афанасий Великий).

Итак, Церковь – это и Тело Христова, и, в то же время, полнота Святого Духа, «...иже везде сый и вся исполняй». И так же, как Христос, Глава Церкви и Спаситель, всегда пребывает в Церкви, оживляя и созидая ее, так и Святой Дух всегда пребывает в Церкви, воздвигая ее силой своей животворящей божественной благодати. «Божественная благодать Святого Духа воздвигает Церковь как поле», пишет святитель

Иоанн Златоуст. Итак, Святой Дух, третье Лицо Святой Троицы, со дня Пятидесятницы, когда Он спустился в лоно Церкви, навсегда остается душой этого богочеловеческого Тела. Это означает, что присутствие даров Святого Духа в Церкви постоянно и непрерывно, ибо «...как Единородный сын Божий находится посреди верующих, так и Божий Дух Святой», и так же, как Христос с нами во вся дни до скончания века (Мф. 28, 20), так и Дух Святой «...с нами и действует силой даров Пятидесятницы» (Иоанн Златоуст).

По словам Кирилла Александрийского, Церковь освящена приобщением Святого Духа. Следовательно, и верующие, члены Церкви, приобщаются этой святости благодаря животворящей силе Духа – в том случае, если они этого желают.

Святой Дух совершает таинства Церкви и освящает верующих. Он – источник всякой святости, добродетели и дара в нашей жизни. Он освящает таинство крещения и миропомазания, но и таинство покаяния, ибо,

«...тот, кто согрешил, освобождается от грехов силой Святого Духа» (Иоанн Златоуст). Без животворящей благодати Святого Духа невозможно принести «тайной жертвы», без Него «...не могли бы совершаться крещения, и мы не имели бы священников», пишет Иоанн Златоуст.

Так, как с Божией Матерью произошло силой Святого Духа величайшее из чудес, зачатие Второго Лица Святой Троицы, так Его силой совершаются в Церкви все таинства. Эта мысль находит выражение и в стихирах вечерни праздника Пятидесятницы: *Вся подает Дух Святый, точит пророчества, священники совершает, некнижныя мудрости научи, рыбаки богословцы показа, весь собирает собор церковный.*

Василий Великий говорит, что ни одно благо в мире не может появиться без присутствия Святого Духа. Он для нас «...обручение будущего наследия, начаток вечных благ, животворящая сила, источник освящения» (из молитвы литургии Василия Великого). И тот же Дух, Третье Лицо

Святой и Единосущной Троицы, «источник освящения», Тот, кто везде пребывает, подается всем одинаково, как солнечные лучи, озаряющие всех равно, согревающие людей и все творение, всем подавая жизнь.

Присутствие Святого Духа в мире дает нам свидетельство и чувство уверенности в том, что все в Церкви «обновляется» и «освящается» и становится «новой тварью». Ибо куда бы ни «... вошел Святой Дух, все освящается и обновляется. Люди и предметы, на которые падает свет Святого Духа, становятся освященными. Так наш мир, затемненный гибелью и разложением, становится несокрушимым, миром радости и восхваления. И освящение всего храма во время святой литургии выражает эту истину» (Кирилл Иерусалимский). Таким же образом храм наполняется Святым Духом и становится литургическим пространством. Так же, как Божия Матерь «...вместила невместимое», так и храм силой благодати освящающего таинства евхаристии Святого Духа, становится пространством, напол-

ненным Богом и домом Господа.

Здесь, в месте, избранном Богом, человек, чистый сердцем, становится исполненным Духа Святого, и внутренне познает Бога, как говорит авва Филимон: «Чистое сердце целиком вмещает в себя Святого Духа и может ясно видеть Бога». Так на каждого верующего, если он способен к восприятию, нисходит Святой Дух, освящающий его Своей животворящей силой и делающий его носителем Духа. Тогда человек сочетается со своим архетипом, со Христом, и становится «носителем Христа» (по-гречески *Hristoforos*) и «подобным Ему» (1 Ин. 3, 2).

Святой Дух – «Бог и обожествляющий», и верующие через Него общаются Самому Богу. Они сообразуются с новой жизнью, удаляются

от тления и возвращаются к изначальной красоте своей природы. Они восстанавливают внутри себя образ Христа, отражают свет Христов и наследуют жизнь вечную. Святой Дух доводит все до совершенства и привносит святость в мир: «Прииди и вселися в ны и очисти ны от всякия скверны...». Он становится явным нам через Свои святые дары, даруя нам божественный огонь, нетварный свет и истинную жизнь.

«Святым Духом всяка душа живится», говорится в церковном песнопении, и тот, кто может стяжать в себя «обожающие языки огненные» Святого Духа, становится действительно освященным и достигает обожения. Тогда нетварная благодать Утешителя, подаренная нам «духом Истины», совершенствует нас и соединяет с Телом Христовым – Цер-

ковью, как пишет святой Афанасий Великий: «Кого поливает Дух, тот пьет от Христа».

Верующий, озаренный светом Святого Духа, стяжает премудрость и гармонию, любовь и долготерпение, веру и смирение и становится блаженным. «Тот, в ком Дух, достигает степени совершенства, имеет разум, исполненный мудрости и другие добродетели», пишет Дидим Слепой. Так человек, исполненный благодати Святого Духа, имеет Его плоды, по апостолу Павлу это – любовь, радость, мир, долготерпение, благость, милосердие, вера, кротость, воздержание (Гал. 5, 22–23).

Все эти дары Духа Святого человек может принять лишь в Церкви Христовой через святые таинства. В Церкви мы можем непрестанно сла-

вить «Сокровище благих» и «жизни Подателя» и просить Его, чтобы Он исполнил нашу душу и все наше естество благодати Святого Духа, как говорит и Симеон Новый Богослов в тайной молитве Святому Духу:

*Прииди, свет истинный!
Прииди, жизнь вечная!
Прииди, сокровенное таинство!
Прииди, безымянное сокровище!
Прииди, непрестанное ликование!
Прииди, невечерний свет!
Прииди, лежащих пробуждение!
Прииди, мертвых пробуждение!
Прииди Один к одному, ибо я одинок,
как Ты видишь!
Прииди, дыхание мое и жизнь!
Прииди, утешение смиренной моей души!
Прииди, радость и слава и постоянное
мое наслаждение!*

Из журнала „Efimerios“ (май 2005 г.)

О ЗНАЧЕНИИ ПРАЗДНИКА ПЯТИДЕСЯТНИЦЫ

Пятидесятницу празднуем, и Духа пришествие, и предложение обещания, и надежды исполнение, – эти слова стихирь вечерни Пятидесятницы призывают нас войти в атмосферу этого великого праздника, праздника Пятидесятницы.

Традиция празднования Пятидесятницы, по-гречески – *pentikost*, что значит «пятидесятый день», известна с ветхозаветных времен. Тогда ее совершали в память событий, произошедших на горе Синай, когда Бог дал пророку Моисею заповеди. В Новом Завете этот праздник имеет иное значение. В этот день, пятидесятый день после воскресения Иисуса Христа, Дух Святой сошел на апостолов по обетованию Господа: «Утешитель же, Дух Святой, Которого пошлет Отец во имя Мое, научит вас всему и напомнит вам все, что Я говорил вам» (Ин. 14, 26). Господь обещал также Своим ученикам на тайной вечере: «И Я умолю Отца, и даст вам другого Утешителя, да пребудет с вами вовек» (Ин. 14, 16).

Сошествие Святого Духа на апостолов – это Новый Завет Бога с Новым Израилем, Церковью (Деян. 2, 1–41). К празднику нас подготавливают три ветхозаветных чтения на вечерне Пятидесятницы. Первая паремия, из Книги Чисел (11, 16–17, 24), рассказывает нам о том, как Моисей водительством Божиим избрал семьдесят мужей, на которых Бог послал часть Духа, которого Он дал Моисею. Это деяние сопровождалось словами Бога: «Я сойду, и буду говорить там с тобою, и возьму от Духа, Который на тебе, и возложу на них, чтобы они несли с тобою бремя народа, а не один ты носил» (Числ. 11, 17). Того Духа, которого тогда подавали как бы по частям и о котором говорили пророки, Тот же Дух сошел в первую Пятидесятницу.

Вторая паремия, из Книги пророка Иоиля предсказывает то, что произошло в Пятидесятницу: «И будет после того, излию от Духа Моего на всякую плоть» (Иоил. 2, 28), в то время, как чтение из Книги пророка Иезекииля обещает нам внутреннее обновление, происходящее от этого события: «И дам вам сердце новое, и дух новый дам вам...» (Иез. 36, 24–28).

На утрене Пятидесятницы читается евангельский отрывок, в котором рассказывается о явлении воскресшего Иисуса. В нем (Ин. 20, 19–31) описывается первое сошествие Святого Духа на апостолов: «Сказав это, дунул, и говорит им: примите Духа Святого». Описанное здесь сошествие Святого Духа не менее действительно, чем то, что произошло в Пятидесятницу. Отличие в том, что в Пятидесятницу сошествие Святого Духа на апостолов сопровождалось одновременно получением ими особых даров.

На литургии вместо послания читаются Деяния святых апостолов (2, 1–11): «При наступлении дня Пятидесятницы все они были единодушно вместе». В книге Деяний апостолов описывается также, как в «верхней горнице», где происходила также тайная вечеря, собрались апостолы, молившиеся там с некоторыми женщинами, среди которых была и Дева Мария. Кажется, необходимо соблюдение некоторых условий для того, чтобы принять Святого Духа. Бывают моменты, когда нам нужно повернуться спиной к миру и затвориться в «верхнюю горницу своей души», чтобы молиться. Но для того, чтобы соединиться с молитвой и верой Церкви, мы должны молиться вместе с апостолами и Божией Матерью. Кто бы ни желал Духа Святого, если он игнорирует главенство апостолов или не ищет материнского заступничества Марии, не может принять Его.

И внезапно сделался шум с неба, как бы от несущегося сильного ветра, и наполнил весь дом, где они находились. И явились им разделяющиеся языки, как

бы огненные, и почили по одному на каждом из них. И исполнились все Духа Святого, и начали говорить на иных языках, как Дух давал им провещать (Деян. 2, 2–4). Святой Дух сошел, как сильный порыв ветра, но для нас не важно, каким образом Он придет. Нас скорее заботит то, чтобы мы полностью подчинились Святому Духу и позволили Ему руководить нами. Да направит нас Дух Святой туда, куда Он Сам желает.

Святой Дух явился в виде огненных языков, Он упорядочил языки, которые смешались и стали непонятными в Вавилоне, как поется на праздничной вечерне: «Тогда упразднися безгласие к мучению: ныне обновляется согласие ко спасению душ наших». Языки Святого Духа открывают сердце каждого человека, принимающего Его, делая возможным любой контакт или диалог между людьми.

В первых стихах евангельского чтения литургии Пятидесятницы (Ин. 7, 37 – 8, 12) говорится: «В последний же великий день праздника стоял Иисус и возгласил, говоря: кто жаждет, иди ко Мне и пей. Кто верует в Меня, у того, как сказано в Писании, из чрева потекут реки воды живой». Значение этих слов совершенно ясно: во-первых, схождение Святого Духа зависит от нашей веры во Христа, во-вторых, Дух даруется нам тогда, когда Иисус Христос в Своем видимом образе исчезнет из этого мира, как Он и говорил: «Но Я истину говорю вам: лучше для вас, чтобы Я пошел; ибо, если Я не пойду, Утешитель не придет к вам; а если пойду, то пошлю Его к вам» (Ин. 16, 7).

Сразу же после литургии Пятидесятницы совершается вечерня по особому чину. Во время этого богослужения верующие впервые после Пасхи преклоняют колени, читая известную молитву: «Царю небесный, Утешителю, Душе истины, иже везде сый и вся исполняй...». Эта молитва, которую читают в начале каждой литургии и многих других богослужений и священнодействий, – единс-

твенная молитва, обращенная прямо к Святому Духу. В день Пятидесятницы эта молитва имеет особое значение: ее чтение или пение отмечает момент, когда Церковь обращает все свое стремление ко Святому Духу и славит Его схождение. Каждый коленопреклоненный верующий, всем сердцем молящийся Тому, Кто явился для нас величайшим даром, может обновить в своем сердце божественную благодать и веру в Иисуса, ибо «...никто не может назвать Иисуса Господом, как только Духом Святым» (1 Кор. 12, 3).

В то время, когда все верующие преклоняют колена, священник читает несколько молитв Святому Духу. В одной из них говорится: «Сам убо Владыко всех, Боже Спасителю наш, надежде всех концев земли, и сущих в мори далече, Иже и в сей последний и великий спасительный день Пятидесятницы праздника, тайну Святыя и Единосущныя, и соприсносущныя, и неразделимыя, и неслиянныя Троицы показавый нам...». Этот аспект Троичности при праздновании Пятидесятницы объясняет также, почему это воскресенье православные часто называют Троицей, или праздником Троицы. Это также объясняет, почему понедельник Пятидесятницы называют Днем Святого Духа, хотя на самом деле мы празднуем его в воскресенье.

И все же такой подход справедлив, так как в этот день Троица явилась нам в совершенном виде. Большой ошибкой было бы полагать, что догмат о Святой Троице – это некоторое абстрактное и далекое от нас понятие, никоим образом не связанное с нашей повседневной жизнью. Живая и взаимная любовь Трех Лиц Святой Троицы – это вечная истина, имеющая наибольшее значение из всего, что нас касается. И творение человека связано со Святой Троицей, ибо уже сейчас, в этой земной жизни мы можем, силой божественной благодати, приобщиться жизни Святой Троицы. Пятидесятница – это последняя веха на пути нашего спасе-

ния, и это событие ведет нас прямо в сердце таинства Святой Троицы, как поется на великой вечерни: «Приидите людие, триипостасному Божеству поклонимся, Сыну во Отце, со Святым Духом: Отец бо безлетно роди Сына соприсносущна и сопрестольна, и Дух Святыи бе во Отце с Сыном прославляемъ: едина сила, едино существо, едино Божество. Емуже покланяющесе вси глаголем: Святыи Боже, вся содеявый Сыном, содейством Святаго Духа: Святыи Крепкий, Имже Отца познахом, и Дух Святыи прииде в мир: Святыи Безсмертный, утешительный Душе, от Отца исходяй, и в Сыне почиваяй: Троице Святая, слава Тебе».

Для того, чтобы показать, что Пятидесятницей богослужебное время исполняется полноты, Церковь называет все последующие воскресенья «неделей (воскресеньем) по Пятидесятнице». Их празднуют в духе Пятидесятницы, на литургии нам читают Священное Писание о событиях, которые происходили задолго до Пятидесятницы, но которые мы можем объяснить в перспективе сошествия Святого Духа.

Икона Пятидесятницы

На иконе схождения Святого Духа мы видим двенадцать апостолов, сидящих полукругом. Положение их тел выражает спокойствие, движения исполнены серьезности. Некоторые из них, будто бы беседуя между собой, слегка склонились друг к другу. Все, изображенное на иконе, передает главное содержание этого события, открытое его участникам, членам Церкви – в Пятидесятницу Церковь была крещена огнем Святого Духа.

Апостолы, сидящие полукругом, – это красивый образ единства Церкви в многообразии Ее членов. У всех апостолов разные выражения лиц, их взгляды обращены в разные стороны. Между сидящими апостолами одно место оставлено свободным, что символизирует незримое присутствие Христа – главы Церкви. Некоторые апостолы (четыре евангелиста и апостол Павел) держат в руках Евангелие, остальные – свиток как символ дара проповедования.

Над головами апостолов мы видим свод неба, с которого в виде двенадцати лучей или языков пламени сходит на апостолов Святой Дух.

Несмотря на различия в изображении апостолов, доминирует идея единства и общности: апостолы объединены между собой, что выражается в их едином желании пребывания вместе. Но в этом их собрании нет единообразия, ни одно движение не повторяется.

«Святой Дух является в виде различных языков, отмечая этим различия даров», говорит святитель Григорий Богослов. Так Святой Дух сходит на каждого члена Церкви в отдельности и, хотя «Дух тот же», есть различия в дарах и образах служения (1 Кор. 12, 4–31). По Преданию, излияние Святого Духа случилось не только с апостолами, но со всеми остальными, пребывавшими с ними (Деян. 2, 1), то есть это произошло со всей Церковью. Это является причиной того, почему на иконе изображены и те ученики, которые не были в числе двенадцати избранных, как апостол Павел (сидящий рядом с апостолом

Петром в верхней части полукруга) и апостолы евангелисты Лука и Марк (с Евангелием в руках).

В нижней части иконы мы видим символическую фигуру царя преклонного возраста, которая обозначает человечество или мир. Он стоит или сидит на фоне темной арки, символа тьмы, ибо весь мир без веры находится во тьме, царя изображают престарелым, так как грех Адама привел к старению людей, красный цвет его одежд и царская корона на голове обозначают царящий в мире грех. В распростертых руках царя мы видим покрывало с двенадцатью лежащими на нем свитками, которые символизируют двенадцать апостолов, принесших учение Христово в мир.

Икона Пятидесятницы наиболее выразительным образом рассказывает нам о церковном значении этого праздника, о соединении Церкви в Святом Духе.

Из книги „The Church liturgical year“, Apostoliki Diakonia of the Church of Greece (1998).

КУРЕНИЕ ЛАДАНА КАК БЛАГОВОННАЯ ЖЕРТВА

Обычай курения ладана христиане унаследовали от евреев, в церкви сложился определенный порядок использования благовоний. Стоит еще раз напомнить о символике курения благовоний.

Курение благовоний означает прежде всего нашу молитву, которая поднимается к престолу Божию: «Да исправится молитва моя, яко кадило пред Тобою...»¹. Мы молимся о том, чтобы наша молитва вознеслась к престолу Божию так же, как поднимается благовонный дым. О том же тайно молится священник во время входа на всенощном бдении: «...исправи молитву нашу, яко кадило пред тобою». Святитель Иоанн Златоуст пишет: «Ладан и сам по себе благовонен, но его запах становится сильным только тогда, когда его опаляют огнем. Так и молитва хороша сама по себе, но становится еще лучше и благовонней, когда идет из пылкой души. Тогда душа становится как бы кадилом, в котором пламенеет жаркий огонь». Поэтому и во время домашней молитвы верующие могут курить ладан.

Курение фимиама символизирует также сошедшего на апостолов в пятидесятницу Святого Духа, которого Господь послал Своим ученикам в виде языков пламени: «И явились им разделяющиеся языки, как бы огненные, и почил по одному на каждом из них» (Деян. 2, 3). Когда священник благословляет кадило, он произносит следующие слова: «Кадило Тебе приносим, Христе Боже наш, в воню благоухания духовнаго, еже приемъ в пренебесный Твой Жерт-

венник, возниспосли нам благодать Пресвятаго Твоего Духа»². Иными словами, каждением у Бога испрашивается благодать Святого Духа. Симеон Солунский так объясняет значение каждения: «Снисшедшая с неба благодать Божия явилась миру через Иисуса Христа и благоуханного Духа Святого, и снова возносится через Него (Христа) к небу».

Запах ладана, поднимающийся от кадила, это еще и символ благовонной жертвы, приносимой Богу. Во время литургии священник при приношении Святых Даров читает следующую молитву: «Яко да Человеколюбец Бог наш, приемъ я во святыи, и пренебесный, и мысленный Свой Жертвенник, в воню благоухания духовнаго, возниспослет нам Божественную благодать и дар Святаго Духа, помолимся».

Среди прочего, сладкий аромат фимиама означает также величание Бога. Приятное чувство, которое вызывает заполняющий всю церковь запах ладана, означает переполняющую наши сердца святую радость, которая одновременно является плодом нашей любви к Богу. Так каждый верующий становится «благоуханным Христом».

Кадило, на дно которого кладут тлеющие угли, на которые, в свою очередь, помещают ладан, символизирует тело Божией Матери, принявшее в себя «огнь поядающий» (Втор. 9, 3) – Воплотившегося Бога – и не разрушившееся. По словам Константинопольского патриарха Германа кадило означает человеческую природу Христа, горящий в нем живой огонь – божественную природу Христа, а благовонный фимиам – все исполняющего Святого Духа. Эту символику

объясняет святой Косма Этолийский: «Кадило обозначает святую Деву, Божию Матерь. Как уголь находится внутри кадила и не опаляет его, так и Богородица Дева приняла Христа и не сгорела, но стала освященной».

Богослужебное использование

Церковь очень рано придала богослужебному использованию ладана новые значения. В соответствии с третьим апостольским канонном на жертвенник можно было класть только предназначенный для курения ладан и масло для лампад. После императора Константина Порфирородного византийские императоры курили ладан в церквях в специальных сосудах. Император Юстиниан подарил собору Святой Софии сосуд для курения ладана, украшенный 36 драгоценными камнями. Такой сосуд, как церковный предмет, посвященный служению Богу, должен был быть чистым, не загрязненным дымом, изготовленным из качественного, не дешевого металла, и по форме соответствовать используемому в церковной богослужебной традиции. Наиболее распространенный тип – это кадило, висящее на цепочках, четыре цепочки символизируют четырех евангелистов. Иногда к цепочкам прикреплены 12 бубенцов, которые означают 12 апостолов, проповедовавших Благовест по всему миру. Кадило с ручкой – кацея – используется на богослужениях Великого поста и Великой недели (преимущественно в странах греческой богослужебной традиции – *примечание переводчика на эстонский язык*).

Курение ладна во время богослужений и других священнодействий имеет особое значение. При каждении создается молитвенная и таинс-

твенная атмосфера, которая обозначает для верующих божественную милость и благословение. Ладан используется на всех богослужениях и при совершении таинств в соответствии с богослужебным порядком. Так, во время литургии священник или диакон кадит в начале литургии, перед чтением Евангелия, во время пения Херувимской песни, после освящения святых даров, во время пения «Достойно есть...» и т. д.

Кадят Святые Дары, иконы и верующих. В то время, когда священник или диакон совершает каждение верующих, принято ему слегка поклониться, потому что через фимиам нам посылается божественная благодать и благословение. Когда священник или диакон кадит иконы святых, он просит, чтобы святые принесли молитвы верующих Господу ради спасения и духовной пользы верующих. Часто можно наблюдать, как прихожане просто стоят в то время, когда священник или диакон кадит в их сторону. Это, конечно, лишь по неведению! Малый поклон означает, что мы принимаем участие в богослужении, и в то же время является знаком почтения к священнику, совершающему богослужение и молящемуся за нас.

Из статьи архиепископа Христулоса, предстоятеля Элладской Православной Церкви „Prosforá Tu Thimiámatos“ („Efimérios“, март 2007). Перевод на эстонский язык – Эдит Ульм.

¹ Поющий на всенощном бдении 140 псалом.

² Молитва священника при благословении кадила во время православного богослужения.

Noorteleht

Metropoolia / Nr 47 / Juuni 2009

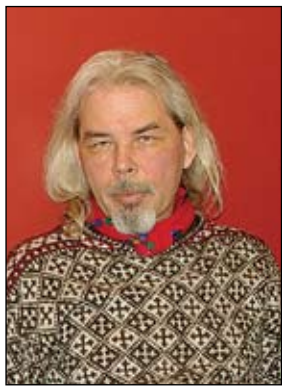

Foto: Kristi Pumbo

EESTI ÕIGEUSU NOORTE LIIDU SUVELAAGRID

Arhidiakon Justinus

6.–11. juulini toimub Karulas EÕNLi suvelaager

Seni perelaagri nime all toimunud ettevõtmine on meie igasuvine traditsioon, kuid sel korral nimetame seda hoopis suvelaagriks, kuna perelaager kõlab liiga piiritletult. Ootame sinna aga endiselt ka peresid ning üldse on teretulnud kõik soovijad, perekondlik seis ei ole takistuseks ega eeltingimuseks.

Tavaliselt on saabumisaeg olnud pühapäeva õhtu, aga kuna 5. juulil toimub ka XXV laulupeo lõpetamine, ei soovinud me mõlema sündmuse huvilisi valiku ette panna. Kogunema hakkame niisiis esmaspäeva, 6. juuli pärastlõunal.

Tänavust teemavalikut mõjutas asjaolu, et mind ennast huvitab juba mõnda aega roheline eluvaade, eks see on praegu natuke popp ka, igal juhul räägitakse sellest rohkem kui kunagi varem. Inspiratsiooni täpsema teema jaoks saime aga metropoliit Stefanuse loengusarjast Püha Platoni seminaris, mis algselt kandis nime kosmoloogia, täpsemalt peaks see aga olema ktisioloogia ehk loomise teoloogia. Nimetatud loengust on pärit tsitaat:

Kirikuisade tekstid toetavad väga sageli mõtet, et inimene on mõistuslik olend just selle pärast, et on loodud Jumala enese näo järgi. Nii võime aru saada, et inimene on looja, sest ta on Looja, Jumala Sõna, võrdkuju. Samuti on ta isand, sest Kristus, kelle järgi ta loodi, on Issand ja Kuningas, kes valitseb universumi üle. Ta on vaba, sest ta on absoluutse vabaduse võrdkuju. Ja lõppude lõpuks on inimene ka vastutav kogu loodu eest, kuna ta on selle südametunnistus/teadvus ja kõige tiipuks preester, sest tema eeskujuks on Kristus, Ülempreester. Siit ka termin „mikrokosmos“ inimese iseloomustamisel, kuna inimene võtab endas kokku kogu universumi.

Aga sellest ei piisa, kui ütleme, et inimene on mikrokosmos, sest tema tõeline suurus seisneb selles, et ta on „kutsutud olema Jumal“.

Viimane lause imponeeris mulle eriti ja on ka laagri moto, kuigi see ei peaks olema moto mitte ainult eesreisvale laagrile, vaid üldse kristlastele. Soovisin seda mõtet na-

tuke arendada: väljaspool kirikut on sellest juba päris palju räägitud, kirikus endas aga vähem ning laagrinädalal tahamegi kõnelda inimese vastustusest loodu eest.

Metropoliit räägib oma loengusarjas ikkagi Jumala ja inimese vahekorra ning kirikukeskest lähenemisest, kuid laagris tahaks sellele teemale läheneda ka ilmalikumast vaatepunktist. Sellepärast olen kutsunud laagrisse kõnelema näiteks Rainer Nõlvaku. Tema teema ongi „Kuidas mõista/tõlgendada loomisloo lõpuosa: „... täitke maa ja alistage see enestele...“ (1. Moosese 1:28). Kuna Nõlvak on oma tegudega – mitte ainult kampaaniatega, mida kõik eestlased teevad, vaid ka vähem reklaamitute – nende küsimustega aktiivselt kokku puutunud, peaks ta olema väga sobiv isik sellest rääkima.

Oleme niisiis metropoliidi teemat laiendanud, tuues juurde ka inimese ja inimese suhte, elu väärtused üldse ja elu hoidmise teema, võib-olla puudutab see pisut koguni seksuaalkasvatust, pere planeerimisega seonduvat. Selles küsimuses on kõnelema kutsutud Maria Joanna Madise Elukultuuri Instituudist. Kuigi nad on oma tegevuses keskendunud rohkem abordiga seotud küsimustele, ei peaks see olema aga laagri põhi- teema, ennemini ikkagi positiivne lähenemine küsimusele, milline on elujaatav inimene.

Lõpuks tahan aga kaarega tagasi jõuda kirikliku loomisteoloogia juurde, mida teeb metropoliit Stefanus. Lisaks loengutele on eesmärgiks jälgida loodust ja ühiselt arutada selle üle, mille eest me vastutame, miks meid on kutsutud olema Jumal, kas meid on üldse kutsutud ja kuidas me seda tunneme.

Peale jututeemade on laagri mõte olnud algusest saadik ka ühe ilusa nädala veetmine värskes õhus, puhata, ujuda, mängida ja

palvetada, see ei ole range päevarežiimiga skaudilaager.

Perelaagrid on toimunud juba kümme aastat, nii kaua kui Noorte Liit on tegutsenud. Käesoleva aasta 25. augustil täitubki kümme aastat, kui EÕNLe Haapsalus alus pandi. Laager toimus eri paigus, pärast Karula laagrikeskuse kasutuselevõttu on laager viimastel aastatel läbi viidud Karula rahvuspargis, kus meil on kirik, puust preestrimaja ning kivist koolimaja. Puumajja, kuhu on sisse ehitatud narid, saab majutada u 30 inimest, ka kivimajas on voodid, nii et 50–60 inimese majutamisega pole mingit probleemi. Samuti on olemas telkimise võimalus.

Ajakava:

Esmaspäev, 6. juuli pärastlõuna – saabumine Karula laagrikeskusesse, avapalvus, õhtusöök.

Teisipäev, 7. juuli – „Loomulik elu“ – Looduse kaemus – kontemplatsioon on Jumala tundmise põhiline ja hädavajalik lähtealus. – Kõneleb ja vestluse viib läbi arhidiakon Justinus.

Kolmapäev, 8. juuli – „Kuidas mõista/tõlgendada loomisloo lõpuosa: „... täitke maa ja alistage see enestele...“ (1. Moosese 1; 28)“ – Kõneleb ja vestluse viib läbi Rainer Nõlvak.

Neljapäev, 9. juuli – „Elu jaatav inimene? Kes ta on?“ – Kõneleb ja vestluse viib läbi Maria Joanna Madise.

Reede, 10. juuli – „Rist – uus elupuu“ – Kõneleb ja vestluse viib läbi metropoliit Stefanus.

Laupäev, 11. juuli – Jumalik liturgia – laagri lõpetamine.

Tasu kuue päeva eest on 300 krooni, suurematel peredel on ka läbirääkimisvõimalus n-ö perepileti või paketi hinna üle.

Noortefestival

20.–22. augustini toimub Värskas Orthofest

Viimastel aastatel on lisaks tavapärastele suvelaagritele hakatud pidama ka palverännakuid ning Orthofesti, vaheldudes üle ühe aasta. 2006. aastal alustati palverännakuga Setumaal, 2008 oli see Hiiumaal. Orthofest toimus 2007. aastal Põltsamaal, tänavu toimub Värskas. Toimumispaiga variante kaaluti mitmeid, arutati ka Haapsalut, sest tänavust Orthofesti võib nimetada EÕN- Li 10. sünnipäeva tähistamiseks. Lõpuks langes valik Värskale, sest nii Värska kui ka Setumaa tervikuna on ikkagi meie õigeusu naba. Seda nii koguduseliikmete arvu poolest kui ka selles mõttes, et kohalike tavade

põimumine õigeusu õpetuse ja traditsioonidega on niivõrd ehe, et neid võib omavahel juba segamini ajada. Võib öelda, et kohati ei teagi, kas üks või teine element on bütsantsi või setu päritolu. Seda kultuuri me lähemegi kohapeale uurima. Tahame aimu saada nii kohalikust pärimusest kui ka selle just kiriklikust poolusest.

Ja taas on loomulikult oodatud kõik, mitte ainult õigeusklikud. Tegemist on avatud üritusega, mis ei sea mingeid usutunnistuslikke või vanuselisi piiranguid, EÕNL on üksnes korraldaja. Programmi on koostöös kohalike kultuuritegelastega pannud kokku preester Sakarias Leppik. Ka Värska vallajuhid on olnud väga huvilised ja palju aidanud.

Ajakava:

Neljapäev, 20. august

kuni kella 16-ni saabumine;

16:00 algab registreerimine Värska gümnaasiumis, majutuskohadesse paiknemine, telkide püstitamine;

18:00 suur õhtuteenistus eesti ja setu keeles leibade pühitsemisega Värska Püha Georgiuse kirikus;

19:45 EAÖK lipu heiskamine ning päevakäskude andmine;

20:00 suur õhtukontsert: ansambel Laanotsirk, folkgrupp Virre, seejärel tantsuklubi setu pillimeestega; **südaöösel** algab öörahu.

Reede, 21. august

8:00 hommikupesu, hommikusöök;

9:00 hommikupalvus Värska Püha Georgiuse kirikus;

10:00 jalgpallilahing Värska gümnaasiumi staadionil;

12:00 lõunasöök;

13:00 setu kirikulaulu ja leelo õpituba lauluplatsil;

14:30 setu töövõtete ja tsässonaarhitektuuri õpituba Seto talumuuseumis;

16:00 setu pillimängu ja tantsu õpituba lauluplatsil;

17:30 pärimusteatri õpituba lauluplatsil;

19:00 õhtusöök;

20:00 õhtukontsert lauluplatsil, etteasted õpitubadest, ansambel Trallikud, järgneb tantsuklubi;

23:00 palved enne armulauda Värska Püha Georgiuse kirikus;

südaöösel algab öörahu.

Laupäev, 22. august

8:00 hommikupesu;

9:00 piiskoplik liturgia Värska Püha Georgiuse kirikus;

11:00 eine;

12:00 metropoliit Stefanuse loeng ja küsimustering noortele Värska kultuurikeskuses;

13:00 Orthofesti lõpetamine Värska kultuurikeskuses, ärasõit.

Ööbimine, pesemine ja toitlustus on Värska Gümnaasiumis, koolimaja taga on telkimisvõimalus. Madrats ja magamiskott tuleb kaasa võtta. Osavõtutasu on 200 krooni.

Eesti Õigeusu Noorte Liidu kodulehekülj: www.eonl.ee/index.php

Metropoolia

Peatoimetaja: Madis Kolk (madis.kolk@eaok.ee); välistoimetaja: preester Sakarias Leppik; kateheesiosa toimetaja: Edith-Helen Ulm; kujundaja: Inga Heamägi; tõlked vene keelde: preester Stefan Fraiman; tõlked prantsuse keelest: Tiina Niitvägi-Hellamaa ja Margus Ott; keeletoimetaja: Epp Väli; EAÖK Kirjastus, Wismari 32, Tallinn 10136; interneti lehekülgi: www.orthodoxa.org (rahvusvaheline); www.eaok.ee (eesti)